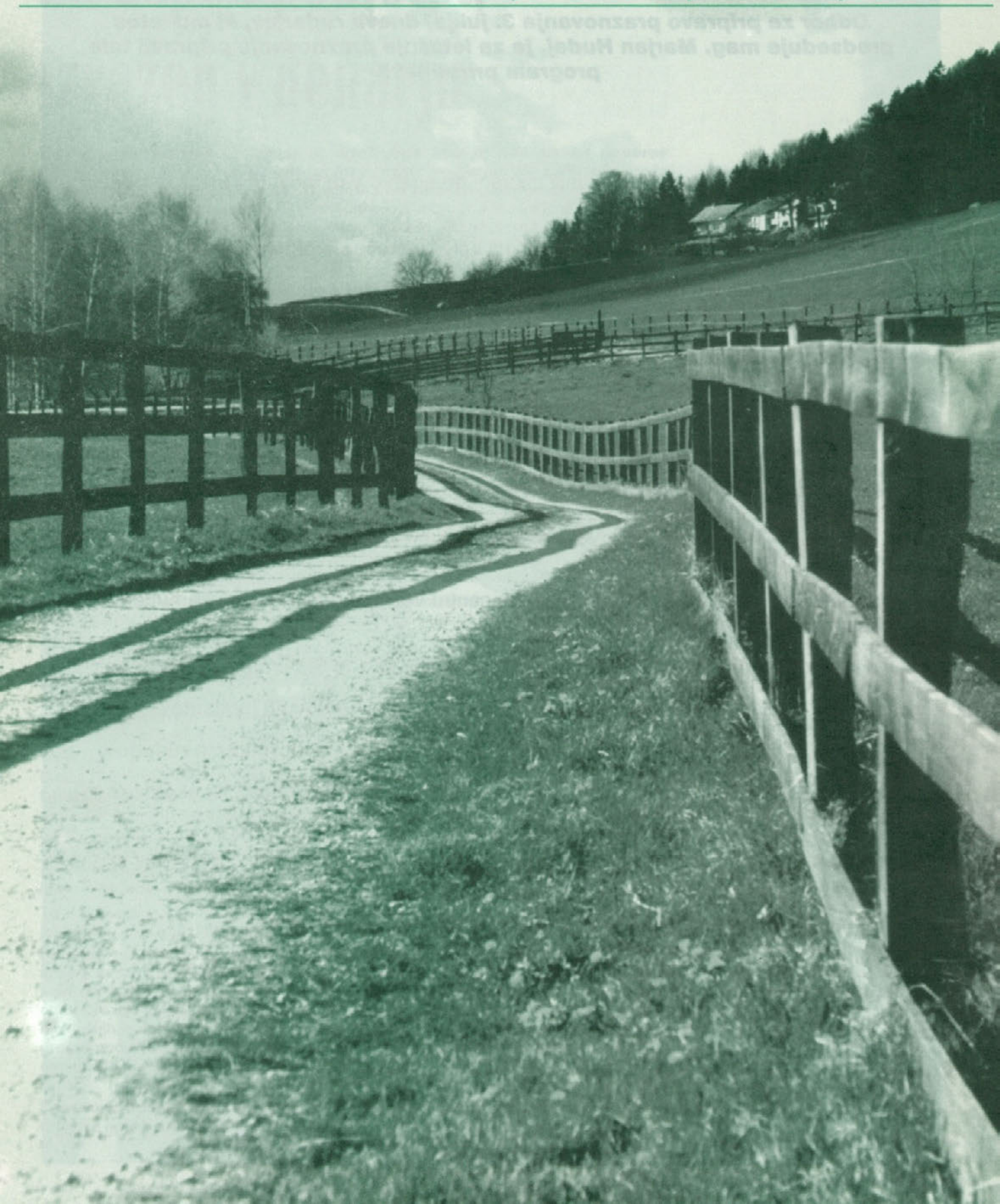

PREMOGOVNIŠKA
RIZIČNA
CELICA

RUDAR

ČASOPIS PREMOGOVNIKA VELENJE, ŠTEVILKA 4, MAJ 1997, LETO XXXI

36. praznik je pred vrati

Odbor za pripravo praznovanja 3. julija, dneva rudarjev, ki mu letos predseduje mag. Marjan Hudej, je za letošnje praznovanje pripravil tale program prireditev!

- v soboto, 7. junija, ob 14. uri v Rdeči dvorani **prvenstvo v dvigovanju uteži za pokal Alpe-Adria,**
- v soboto, 7. junija, ob 19.30 v Glasbeni šoli Velenje **srečanje oktetov,**
- od 16. junija dalje v izložbah trgovin **razstava likovnih del šoloobveznih otrok,**
- v soboto, 14. junija, ob 19.30 v razstavišču na Velenjskem gradu **odprtje razstave likovnih del, ustvarjenih v ex-temporu '97,**
- v petek, 20. junija, ob 15. uri v Restavraciji Klub **srečanje jubilentov jamske reševalne čete,**
- v soboto, 28. junija, ob 9. uri na stadionu ob jezeru **srečanje gasilskih enot premogovnikov in energetikov Slovenije,**
- v soboto, 28. junija, ob 18. uri v Restavraciji Klub **srečanje upokojenih delavcev podjetja po 3. juliju 1996,**
- v soboto, 28. junija, ob 21.30 v skakalnem centru Velenje **nočna tekma v smučarskih skokih za rudarsko svetilko,**
- v nedeljo, 29. junija, ob 18. uri **smučarska skakalna tekma Ski jumping challenger,**
- v sredo, 2. julija, ob 18. uri v Restavraciji Jezero **srečanje delovnih jubilentov,**
- v četrtek, 3. julija, ob 8. uri na Titovem trgu **začetek parade uniformiranih rudarjev,**
- v četrtek, 3. julija, ob 9. uri na stadionu ob jezeru **osrednja prireditev 36. skok čez kožo,**
- v četrtek, 3. julija, ob 16. uri ob Restavraciji Jezero **družabno srečanje delavcev in upokojencev Premogovnika Velenje,**
- v soboto, 5. julija, na stadionu ob jezeru **mednarodni atletski miting.,**
- od 7. do 13. julija na Turističnem jezeru **svetovno prvenstvo vodenih modelov čolnov serije FSR - NAVIGA '97**

Vabljeni k ogledom prireditev in srečno!

Za uspeh podjetja, izražen v denarju

V preteklih mesecih lanskega in letošnjega leta je bilo veliko naporov vloženih v izdelavo nekaterih dokumentov podjetja, ki zajemajo naša pričakovanja v prihodnjih letih. Z njimi smo začrtali glavne smeri dela tako za leto 1997 kot za obdobje 1997-2006. Dokončna potrditev letnega in strateškega plana pa je bila opravljena v petek, 16. maja, na seji Upravnega odbora našega podjetja.

Tako kot katerikoli drugo podjetje smo tudi mi in naše delovne razmere postavljeni v neko okolje in čas. Pri tem so za nas prav gotovo zelo pomembni sklepi večinskega lastnika podjetja, to je države oziroma njene vlade. Ob tem bi bilo popolnoma napačno trditi, da pri tem sami ne moremo nič storiti in izboljšati. Za leto 1997 izhodišča poslovanja niso tako slaba, kot so bila v preteklih letih in bolj optimistično lahko razmišljamo o tem letu. S tem ne mislim, da ne bo potrebno opraviti vseh zadanih nalog, še zlasti tistih, ki se nanašajo na obvladovanje stroškov.

Osnovni cilji našega podjetja so zapisani v strateškem planu. Če v svojem razmišljanju izpustim bolj tehnično naravnane cilje in se zaustavim samo pri cilju, ki govori o zagotavljanju proizvodnje lignita, ki bo omogočala tehnično in ekonomsko poslovanje premožnika, se mora tudi ta cilj odražati v vsakem našem dejanju.

Ni se mogoče potrjevati v svojem boljšem delu samo v tehničnih kazalcih. Čim bolj dolgoročno bodo zastavljeni pogoji našega poslovanja, tem bolj bo pomembno dosegati in izboljševati tudi druge, v denarju izražene kazalce. Uspešno poslovanje je lahko le rezultat tehnično racionalnega in ekonomsko smiselnega poslovanja.

Ni dvoma, da smo v tehničnem smislu dosegli dobre rezultate, ki pa se, žal, niso odrazili tudi v ekonomskem smislu. Sedaj je pred nami izziv, da dosežemo in potrdimo svojo uspešnost tudi na tem področju.

V sprejetem planu za leto 1997 je še vedno načrtovana izguba, vendar le v višini 572 milijonov SIT. Ob načrtovanih stroških 22.467 milijonov SIT to vendarle predstavlja le 2,5 odstotka vseh stroškov. Izvajanje vseh načrtovanih notranjih ukrepov za racionalno poslovanje na področju ostale realizacije nam omogoča, da letos dosežemo bistveno boljše rezultate poslovanja in se lahko nenazadnje tudi približamo pozitivnemu poslovanju.

Danes že imamo znane rezultate poslovanja v prvem kvartalu leta 1997. Ti rezultati nam kažejo, da bi dosegli pozitiven rezultat, če bi bile pogodbe o prodaji premoga za potrebe proizvodnje električne energije podpisane, in to po ceni 542,14 SIT/GJ in ne le 482,60 SIT/GJ. Že res, da nekaj stroškov poslovanja v prvih mesecih leta še ne nastaja v polni višini, toda vsi drugi stroški so se gibali v okviru letnega delovnega načrta ali pa so bili nižji. Prvi letošnji meseci tako potrjujejo predvidevanja, zapisana v planu, da zmoremo in lahko dosežemo cilje iz letnega plana.

Tako kot na vsakem področju je treba osvajati nova znanja tudi na področju obvladovanja stroškov. Vodilni in vodstveni delavci podjetja smo se na to temo izobraževali v maju.

Racionalnega obnašanja v vsakem svojem dejanju pa se mora naučiti tudi vsak delavec in se zavedati, da ni stroška, ki bi nastal sam po sebi. Vedno ga je s svojo odločitvijo povzročil nekdo. Neizvedljivo je, da stroški ne bi nastajali, vendar pa boljša ali slabša odločitev zelo vpliva na njihovo višino. Dobro zastavljeni plani po posameznih stroškovnih mestih in enotah so osnova za spremljanje naših rezultatov tudi po posameznih področjih podjetja. Tekoče spremljanje in ustrezno ter pravočasno ukrepanje pa nam bo omogočilo, da bomo tudi ta del našega proizvodnega procesa obvladovali bolje kot dosedaj.

Dobro delo v preteklosti in dobro opredeljeni bodoči cilji nam dajejo trdno osnovo, da je mogoče naše podjetje voditi dovolj uspešno v prihodnjem obdobju.

Dragica Kotnik

**Seja upravnega odbora
podjetja**

Izhodišča za letos

V petek, 16. maja, se je sestal upravni odbor podjetja. Dnevni red je bil bogat, saj so člani na seji obravnavali finančni načrt za leto 1997, poročilo o poslovanju podjetja v prvih treh mesecih leta 1997, strateški delovni načrt za naslednje 10-letno obdobje, poročilo revizorja o poslovanju podjetja v letu 1996 ter osnutek statuta podjetja.

Vse prevečkrat zaposleni uspešnost podjetja ocenjujejo le po rednem in pravočasnem izplačilu plač.

Pri finančnem delovnem načrtu za leto 1997 je upravni odbor potrdil izhodiščno ceno 5,95 DEM/GJ in proizvodnjo 4.050.000 ton premoga za leto 1997. To so izhodišča, ki jih je predlagalo vodstvo podjetja, večja količina premoga od prvotnega načrta za 150.000 ton pa je namenjena potrebam TE Šoštanj. Poudarjeno je bilo, da je treba zagotoviti dovolj denarja za razvoj podjetja oziroma za ustvarjanje pogojev za uresničevanje štirih strateških ciljev podjetja.

Poročilo o poslovanju v prvih treh letošnjih mesecih kaže, da smo v tem obdobju ustvarili nekaj čez 200 milijonov SIT izgube, in sicer predvsem zaradi izstavljenih računov za oddan premog po cenah iz oktobra 1995. Pogodba o oddaji premoga v TEŠ za letos še namreč ni podpisana. Ko

bo, bo izpad prihodka iz oddaje energetskega premoga za leto 1997 poračunan. Če bi letos že veljala nova cena, bi ustvarili skoraj 350 milijonov SIT dobička. To potrjuje, da so cenovna izhodišča za letos naravnana dobro.

Pri obravnavanju strateškega načrta podjetja so člani upravnega odbora soglašali, da smo eno redkih slovenskih podjetij, ki ima vizijo svojega razvoja obdelano na takšen način, poudarili pa so, da je treba še posebej intenzivno uresničevati nekatere naloge iz strateškega načrta; to so modernizacija poslovanja, vlaganja v ekologijo in v nova delovna mesta oziroma nove programe.

Člani upravnega odbora so z zadovoljstvom sprejeli poročilo revizorja o poslovanju v letu 1996, v katerem revizor potrjuje, da je bilo poslovanje v podjetju lani v skladu z zakoni in računovodskimi standardi in da nima pripomb na kvaliteto poslovanja.

Ob koncu seje je odbor obravnaval še statut podjetja, pri čemer se niso mogli poenotiti ali bo po končanem procesu lastninjenja

Premogovnik Velenje delniška družba ali še naprej javno podjetje. O tem tudi lastnik - država - še nima jasnega stališča. V zvezi s statutom so govorili tudi o vlogi delavskega direktorja, velikosti uprave podjetja in delitvi morebitnega dobička oziroma dividend. Ne glede na to razpravo je bil sprejet osnutek statuta podjetja, saj ga potrebujemo za nadaljevanje postopka lastninjenja.

Diana Janežič

Prodaja znanja na Kitajsko

Med 19. in 28. majem se je na obisku v kitajskih premogovnikih mudila skupina strokovnjakov našega premogovnika in nemškega proizvajalca rudarske opreme DBT. Delegacijo iz našega premogovnika so sestavljali tehnični direktor mag. Marjan Kolenc ter njegova pomočnika - za raziskave in razvoj dr. Milaň Medved in za elektro-strojno področje Zdenko Lah.

Tokratni obisk na Kitajskem je nadaljevanje prizadevanj, da bi Kitajcem prodali naše znanje o pridobivanju premoga iz debelih slojev po velenjski odkopni metodi. Skupini strokovnjakov sta z ogledom nekaterih premogovnikov na Kitajskem preučili možnosti takšnega sodelovanja med Slovenijo, Nemčijo in Kitajsko.

Prvorojenec L₁ je shodil

Odkopavanje v severozahodnem predelu

In kaj se skriva pod tem ljubkovalnim imenom, se boste vprašali? Če vam malo osvežim spomin, se boste spomnili članka iz prve številke letošnjega Rudarja, kjer smo napovedali odpiranje severozahodnega predela našega Premogovnika oziroma področja z imenom L - kot Leženj. Odkop L₁ je zarezal ledino in kot prvi obratoval s tako imenovano visoko horizontalo.

Odkop je v povprečju obratoval na višini 3-3,5 metra, občasno pa smo na nekaterih odsekih dosegli tudi 4-metrsko višino. V marcu smo dosegli tudi rekordni rudniški povpreček, in sicer 9,5 metra na dan.

Z izjemo manjših težav pri startu odkopa (naprava za privzdigovanje osnov, odpiranje stropnih loput) ocenjujemo, da je v tej fazi razvoja podporje dobro opravilo preizkus. Ostala vgrajena oprema je delovala relativno dobro z že znanimi in pričakovanimi problemi. Vso vidno problematiko sem poskušal osvetliti na osnovi spodaj prikazane slike.

Iz razdelitve razpoložljivega časa je razvidno, da:

- 45% časa obratujemo efektivno.
- 31,26 % časa porabimo za prevoz na delovišču in z delovišča. V prihodnosti moramo zagotoviti hitrejši transport zaposlenih (npr. krajše poti, gumijasti trakovi...) Možna je tudi drugačna organizacija delovnega časa.
- 8,38% časa odkop ni obratoval, ker je bil glavni odvoz Pesje poln. Ena od rešitev je v postavitvi horizontalnih bunkerjev, kateri amortizirajo nekajminutne "špice" - pri tem seveda odkopa ni potrebno ustavljati.
- 3,21% časa na smernem odvozu - PST (krajšanje - daljšanje). Ta čas je mogoče skrajšati z uporabo novejših smernih transporterjev, s katerimi razpolagamo.
- 2,77% časa na podkopnem transporterju (nekaj težav z krmiljenjem, nihanje pritiska v hidrantsnem omrežju).
- 2,34% časa na kombajnu (težave predvsem pri zabijanju filtrov za vodo).
- 3,31% časa pod vrstico ostalo; tu so zajeti zastoji zaradi povzema podkopnega in smernega transporterja, zamik pogona podkopnega transporterja, razbijanje večjih kosov premoga.
- 2,2% časa ropanje in transport lokov. Kljub medizmenskemu delu so se občasno pojavili zastoji pri teh delovnih operacijah. V prihodnosti bo ta problematika še bolj pereča, zato iskanje ustreznih rešitev poteka intenzivno. Vsaka ideja ali tehnična rešitev pa je v službi za inovacijsko dejavnost dobrodošla.

Kljub naštetim zastojem in težavam smo se z doseženimi parametri približali načrtovanim. Če nekoliko elimiramo težave pri zaključevanju odkopa, potem smo v povprečju dosegli naslednje parametre: dolžina odkopa 94 m, dnevni napredek 4m, višina podkopa 3,9 m, Q (t/dan) 2000, odkopni učinek 33 t/dnino /dan.

Pri napredovanju odkopa se je na njem pripetila samo ena nezgoda lažjega značaja, kar kaže na relativno visoko usposobljenost ljudi in zanesljivost obratovanja opreme. In kako bo razvoj visokih sekcij in druge opreme potekal v prihodnje? Naj samo kot informacijo navedem, da je potrebno vsaj 6 mesecev od trenutka, ko je konstrukcija podporja potrjena z načrti pa do trenutka, ko jo mi kot uporabniki lahko montiramo na odkopu. Med tem časom opravljajo zahtevna testiranja v test centrih, kjer sekcijo obremenjujejo več stokrat v različnih položajih.

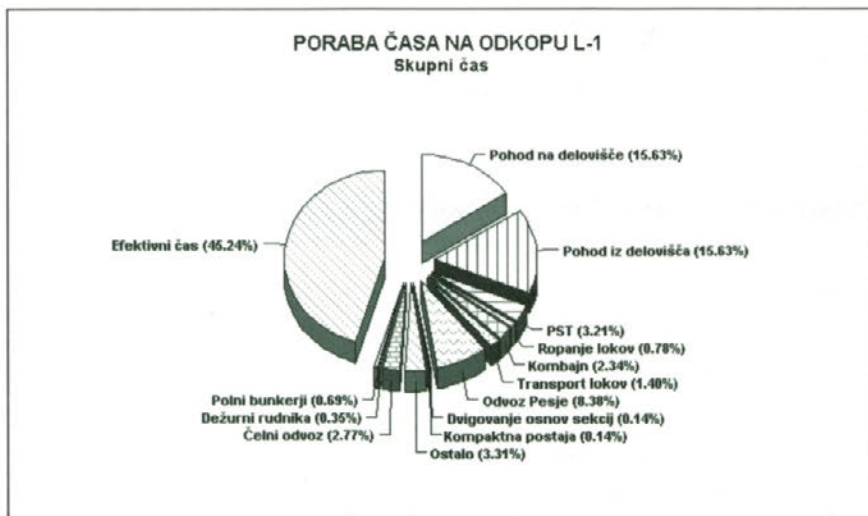
Seveda pa bo potrebno za nov tip podporja, katerega širina bo 1,75 metra (sedaj 1,5 metra), nabaviti tudi ustrezno dolžino žlebov transporterja (1,75 metra).

Prav tako načrtujemo preizkus t.i. globoidnih bobnov, ki zagotavljajo za okoli 30% boljše nakladanje in čiščenje podkopa. Vse to je, seveda, le del naših načrtov, katere želimo realizirati na naslednjem odkopu L₂ predvidoma v začetku leta 1998.

Boris Potrč

Trenutno preučujemo več predlogov prototipnih sekcij. Odločitev bo težka in odgovorna. Treba je povedati, da v svetu ni premogovnika, v katerem bi odkopavali v takšnih razmerah, kot odkopavamo mi, iz česar sledi, da je tudi njihova oprema drugačna.

Kot vedno bomo morali tudi tokrat izkoristiti vse naše znanje in bogate izkušnje.

Certificiranje procesa pridobivanja premoga

Po standardu SIST ISO 9001

Na osnovi strateškega plana za leti 1997 in 1998 je vodstvo podjetja potrdilo tudi izvedbeni plan aktivnosti za vzpostavitev sistema kakovosti QRLV (priloga 1).

Aktivnosti, ki bodo potekale v naslednjih mesecih, so opredeljene v petih fazah izvajanja in bodo zaključene z certifikacijskim postopkom zunanje institucije. Ta bo preverila skladnost dokumentiranosti opredeljenih procesov z izvajanjem v praksi. Projekt zajema proces pridobivanja premoga in vse tiste procese in aktivnosti, ki neposredno ali posredno vstopajo v proces pridobivanja premoga.

PLAN VZPOSTAVITVE SISTEMA KAKOVOSTI V PREMGOVNIKU VELENJE - QRLV

Faza	Leto	1996												1997												1998											
		Mesec												01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07					
1. Predhodne aktivnosti																																					
	Izdelava zagonskega elaborata																																				
	Izobraževanje, zbiranje informacij in dokumentacije																																				
2. Priprava projekta																																					
	Analiza zahtev, odločitev vodstva, opredelitev načina izvajanja																																				
	Usposabljanje vodstva																																				
	Določitev vodje projekta, projektnega tima in predstavnika vodstva																																				
	Priprava in potrditev plana projekta																																				
	Priprava in potrditev tehnologije dokumentiranja																																				
	Sprejem predmeta certificiranja, politike in ciljev kakovosti																																				
	Določitev procesov in postopkov																																				
	Določitev delovnih timov za posamezne elemente																																				
	Usposabljanje projektnega tima in delovnih timov																																				
	Mesečno spremljanje izvajanja projekta - kolegij tehn. dir.																																				
3. Dokumentiranje sistema kakovosti																																					
	Dokumentiranje opredeljenih procesov in postopkov																																				
	Usklajevanje med posameznimi organizacijskimi enotami																																				
	Priprava in odobritev poslovnika kakovosti																																				
	Pregledi in odobritev dokumentov																																				
	Informiranje celotnega kolektiva preko internega glasila																																				
	Izdaja posebne številke internega glasila - sistem kakovosti QRLV																																				
	Organizacija dneva kakovosti v Premogovniku																																				

Trenutno dela na projektu (projektni tim, vodje timov, delovni timi) okoli 68 strokovnjakov s posameznih področij. Vsi, ki so udeleženi pri projektu, so bili v treh skupinah deležni internega izobraževanja na temo "Vzpostavitev sistema kakovosti v Premogovniku Velenje" in si s tem pridobili osnove, potrebne za izdelavo dokumentov sistema kakovosti.

Prve tri faze projekta temeljijo na dokumentiranosti opredeljenih postopkov, kar pomeni, da je potrebno:

- opredeliti osnovne procese in njihovo sledljivost s procesi ter organizacijskimi enotami,
- opredeliti notranje in zunanje zahteve oziroma dobavitelje za vsak opredeljen proces,
- opredeliti merila, s katerimi procese rangiramo tako z vidika lastnih zahtev procesa, kakor tudi z vidika zahtev celotnega podjetja ter
- opredeliti odgovornost za vodenje, neposredno izvajanje in nadzor posameznih aktivnosti v opredeljenih procesih.

V **marcu** je bil določen projektni tim v sestavi Slavko Plazar, Bojan Stropnik, Jože Kamenik in Simon Klinc, ki je zadolžen za izvedbo projekta "Vzpostavitev sistema kakovosti v Premogovniku Velenje".

V **aprilu** je bilo predlaganih, usklajenih in s strani vodstva potrjenih 59 dokumentov, ki so osnova za izvedbo projekta. Projektni tim je izdelal prve tri systemske dokumente, ki so pogoj za izdelavo naslednjih systemskih dokumentov.

V **maju** je bilo predlaganih in potrjenih 12 vodij delovnih timov, ki so skupaj s projektnim timom določili time za izdelavo posameznih dokumentov.

Informiranje kolektiva o dogajanjih na projektu bo, kot je razvidno iz potrjenega plana aktivnosti projekta, tudi v prihodnje potekalo v internem glasilu, dnevno pa poteka informacija prek interne računalniške mreže v mapi "RLVNET/QRLV", iz katere je možno pridobiti tudi vsebino izdelanih systemskih dokumentov.

Vodja projekta sistema kakovosti QRLV
mag. Slavko Plazar

Faza	Leto	1996												1997							1998						
		Aktivnost		Mesec		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03	04	05	06	07			
4. Vzpostavitev sistema kakovosti																											
		Izvedba usposabljanja na osnovi potrjene dokumentacije na nivoju vodstva																									
		Izvedba usposabljanja na osnovi potrjene dokumentacije na nivoju kolegijskih																									
		Izvedba usposabljanja na osnovi potrjene dokumentacije na nivoju služb, oddelkov																									
		Usposabljanje osebja za notranje presoje																									
		Notranje presoje																									
		Korektivni ukrepi, dopolnitve sistema in systemske dokumentacije																									
		Pregled sistema kakovosti s strani vodstva																									
5. Certifikacijski postopek s strani zunanje institucije																											
		Prijava za certifikacijski postopek																									
		Pregled dokumentacije s strani zunanje SIQ institucije																									
		Predpresoja sistema kakovosti s strani SIQ																									
		Korektivni ukrepi																									
		Postopek certifikacije																									
		Pridobitev certifikata																									
		3. JULIJ																									

Seminar za vodilne delavce

Ekonomika in finance

Med številnimi izobraževalnimi oblikami, ki tečejo v podjetju, je bilo 8., 9. in 23. maja tudi izobraževanje vodstva podjetja na ekonomskem področju. Predavatelji so bili z Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani oziroma univerzitetnega poslovnega izobraževalnega centra CISef, ki deluje v okviru Ekonomske fakultete.

Seminar je vodila **dr. Metka Tekavčič**, ki je predavala o stroških in njihovem pomenu za uspešnost poslovanja, druge teme pa so vodili: **dr. Vlado Dimovski** je predaval o analizi konkurenčnih sposobnosti slovenskega gospodarstva, **dr. Franci Križanič** o položaju slovenskih podjetij, ki jih zadeva zakon o uvedbi davka na dodano vrednost, **dr. Marko Hočevar** je predstavil vlogo računovodstva v podjetju in možnosti uporabe računovodskih informacij za povečanje učinkovitosti in uspešnosti poslovanja, **mag. Damir Cibic** pa je predstavil nekatere modele odločanja, ki temeljijo na informacijah o stroških.

Po predavanjih smo se pogovarjali z doktorico ekonomije **Metko Tekavčič**, ki je zaposlena na Ekonomski fakulteti. Kot programska voditeljica seminarja je povedala: "Predavam ekonomiko podjetja, sicer pa se ukvarjam predvsem s stroški, kar je bila tudi tema moje doktorske disertacije. V okviru fakultete deluje CISef, ki prireja seminarje odprtega tipa, v dogovoru s posameznimi podjetji pa tudi tako imenovane "tailor made", usmerjene programe, prilagojene zahtevam naročnika. S CISefom sodelujem pri predavanjih s področja ekonomike podjetja in računovodstva.

Izobraževanje za vrh podjetja

Tako je tudi v dogovoru z vašim podjetjem prišlo do sodelovanja s fakultetnim centrom. Ko je vodstvo predstavilo svoje želje, smo skupaj oblikovali program, ki je namenjen seznanjanju ožje poslovodske ekipe vašega podjetja s problematiko ekonomike podjetja, z makroekonomskim okoljem, v katerem deluje, in možnostmi za povečevanje uspešnosti poslovanja. Seminar pa je bil vsekakor namenjen tudi temu, da se tehnični kader seznanji z delom ekonomskega sektorja v podjetju.

Ugotavljam, da je bila to zelo zagnana ekipa udeležencev, s katero je bilo prijetno delati. Med predavanji smo v pogovorih in z vprašanji izmenjali mnenja in izkušnje. Način našega dela je bil različen: deloma je to bilo predavanje, deloma praktično delo - izračunavanja, vaje, diskusije, delo v skupinah za oblikovanje predlogov.

Na seminarju smo se konkretno ukvarjali s tem, kako v podjetju pristopiti k zniževanju stroškov, saj se tudi Premogovnik Velenje kot druga podjetja sooča s tem, da je treba za povečanje uspešnosti poslovanja poskrbeti za zmanjšanje stroškov. Vaše podjetje je specifično glede na to, da je to kapitalno in delovno intenzivno podjetje, v katerem so več kot polovica stroškov stroški delovne sile. Na videz je proizvodni proces zelo enostaven: en proizvod, en kupec, situacija pa je zapletena, ker je malo maneverskega prostora.

Mislim, da smo izpolnili pričakovanja udeležencev seminarja in da je seminar uspel. Bežen pregled anketnih vprašalnikov, ki so jih udeleženci izpolnili, mi je pokazal, da so bili v glavnem zadovoljni s temami, načinom dela, gradivom. Izvedela pa sem tudi, da želi zlasti vodstvo podjetja še več znanj z ekonomskega področja, predvsem o analizi poslovanja, zmanjševanju stroškov, vodenju, delu z ljudmi."

Kot je dejal direktor dr. Franc Žerdin, je bil to eden izmed bolj koristnih seminarjev, ki jih v zadnjih letih nismo imeli tako malo. Teme na njem so bile zelo aktualne, predstavljene pa so bile članom delovnega kolektiva, ki odločilno vplivajo na stroške, na ugled podjetja ter na vse, kar se v njem ali v zvezi z njim dogaja. Zahvalil se je sodelavkam iz gospodarskega sektorja, ki so v

ČESTITAMO

Društvo novinarjev Slovenije vsako leto podeljuje priznanja in nagrade za novinarske dosežke. O nagradah odloča porota Bratstvo resnice (Consortium veritatis), ki jo sestavljajo štirje ugledni javni delavci in pet članov Društva novinarjev Slovenije. Med nagrajenci za leto 1996 je tudi urednica našega Rudarja Diana Janežič, ki je prejela "nagrado za dosežek časnikarja v podjetju". Prepričano smo, da se je porota odločila prav in Diani iskreno čestitamo ter ji želimo še naprej veliko uspehov v poklicu, ki si ga je izbrala.

Uredniški odbor

sodelovanju s strokovnjaki iz CISefa izbrale primerne teme. Pohvalil je organizacijo seminarja, ki je bila v rokah službe za organizacijo, nagrajevanje, izobraževanje in informiranje. Zadovoljen je bil tudi z načinom podajanja znanja, to je ne s suhoparnim predavanjem, temveč s konkretnimi primeri, izmenjavo mnenj in izkušenj med predavatelji in udeleženci seminarja.

Teme, ki so jih poslušali na omenjenem seminarju, so po mnenju direktorja zelo povezane s kakovostnim spremljanjem življenja v podjetju: kako pravilno prebrati bilanco uspeha, poznavanjem pomena posameznih ekonomskih kategorij. "Po

mojem mnenju bomo morali organizirati še nekaj podobnih seminarjev, na primer: ugotavljanje pomena zaloga materiala, njihovo vrednotenje, analiziranje pomena velikosti deponije premoga, pomen vstopa Slovenije v Evropsko unijo za naš premogovnik in za naše poslovne partnerje..." je v oceni seminarja dejal dr. Žerdin.

Diana Janežič

Glasilo Rudar izdaja Rudnik lignita Velenje - Ureja uredniški odbor: Diana Janežič (odgovorna urednica), Ivo Avberšek-Hans (tehnično urejanje), Božena Steiner, Aca Poles, Peter Pušnik, Jože Kožar, Boris Potrč, Dragica Marinšek.

Naslov uredništva: RLV, Partizanska 78, 3320 Velenje, telefon 853-312, interno 18-15, fax. 854-986 - naklada 4000 izvodov - tiska Tiskarna Bizjak Velenje

Po mnenju Ministrstva za informiranje z dne 14.2.1992, št. 23/67-92 se glasilo Rudar šteje za izdelek iz tar. št. 3, tč. 13 Tarife prometnega davka.

Kaj je CISef?

Dejavnost CISefa je predstavila Milena Pervanje, diplomirana ekonomistka, ki se je CISefu pridružila pred dvema letoma, prej pa je delala v revizijskem podjetju. V CISefu je zadolžena za organizacijo seminarjev za zaključene skupine.

"CISef prireja seminarje za zaključene skupine - teh je okoli 60 vsako leto - ter za razpisane skupine in teh seminarjev je okoli 100 na leto. Obseg dela je velik, saj vsako leto pozdravimo okoli 2.000 udeležencev različnih oblik izobraževanja. Glede na to, da za toliko oblik in udeležencev skrbimo le štiri zaposlene, je dela res veliko.

Vsebine naših predavanj so, seveda, ekonomske teme, pa tudi jezikovne, a s pridihom ekonomije, v zadnjem času pa je večje povpraševanje po predavanjih o human resource managementu, kar nerodno slovenimo z 'upravljanjem s človeškimi viri'. Poleg ekonomije, splošnega managementa in finančno-računovodskih tem smo letos prvič uvedli predavanja o poslovanju z Evropsko unijo, prihodnje leto pa bomo odprli področje informatike s poudarkom na Internetu.

Približno polovica od petdesetih predavateljev je redno zaposlenih na Ekonomski fakulteti, drugi pa so zunanji sodelavci. Imamo dobro razpredeno mrežo zunanjih sodelavcev tudi v tujini in za specifične teme povabimo tudi njih. Vendar pa se raje poslužujemo domačega znanja.

CISef pokriva izobraževanje srednjega in deloma top managementa slovenskih podjetij; tako smo poleg vašega sedaj izvedli seminarje med drugim v Telekomu, Poslovnem sistemu Mercator, Kovinoplastiki Lož, Heliosu, Saturnusu, Krki.

Na pomenu pridobiva krajše izobraževanje, enodnevno, in modulski pristop, torej, da se določeno temo na enodnevnih seminarjih obravnava večkrat v letu. Vsi, ki naročijo izobraževanje, pač stremijo za tem, da za vložena sredstva v čimkrajšem času pridobijo čim več."

dr. Metka Tekavčič

Zbor zaupnikov sindikata podjetja

V nova štiri leta

V sredo, 21. maja, se je končal dosedaj najdaljši, sedemletni mandat sedanjega vodstva sindikata podjetja. Na zboru zaupnikov sindikata so pregledali svoje delo v preteklih sedmih letih, si zadali naloge za delo do leta 2000, izvolili podpredsednika sindikata, člane izvršilnega in nadzornega odbora ter sproti skušali rešiti še nekaj dilem.

V sindikat podjetja je včlanjenih 86% zaposlenih v podjetju. Zbor zaupnikov sestavlja 37 zaupnikov iz 13 sindikalnih podružnic, tokratnemu zboru pa jih je prisostvovalo 32. Sekretar sindikata Bojan Ograjenšek je v svojem poročilu preletel preteklih sedem let, ki se začinjajo z ustanovitvijo sindikata podjetja v obdobju prehoda v nov družbeni sistem in novo državo ter nastajanjem velikih sindikalnih central, nadaljujejo z obdobjem spopadanja z neznanim področjem kolektivnih pogodb ter odpuščanja delavcev in zmanjševanja njihovih že pridobljenih pravic in končujejo v času, ko se je sindikat podjetja oblikoval v samostojnem sindikatu SPESS, ko je v podjetju 1500 zaposlenih manj, in to brez prisilnega odpuščanja, ko smo delavci med drugim ohranili tudi ugodnosti, ki jih v mnogih podjetjih nimajo več.

Program dela sindikata v prihodnjih 4 letih je predstavil prejšnji in novi predsednik Jože Kožar. Delovanje sindikata bo v novem mandatnem obdobju temeljilo na petih točkah: zagotavljanju izvajanja sistema kolektivnih pogodb, zagotavljanju socialne varnosti in zaposlitvene perspektive, dokončanju lastninskega preoblikovanja in soupravljanja podjetja, mednarodnem sodelovanju ter razvoju sindikalne organizacije in zagotavljanju njene čim večje učinkovitosti.

Razprava je bila dolga in burna. V njej so najbolj sodelovali predstavniki Elektro in Strojne dejavnosti, prejšnje Jamske mehanizacije. Razpravljali so o pravih delovanju sindikata, volitvah predsednika, številu svojih predstavnikov v organih sindikata, počitniških kapacitetah sindikata in Gosta, o darilu članom sindikata, ki so na bolniškem dopustu več kot tri mesece ter se med drugim zavzeli za načrtno akcijo vključevanja novih delavcev v sindikat.

Franc Druks, predsednik sindikata SPESS, je v razpravi poudaril, da se največji boj sindikata bide na področju kolektivnih pogodb. Te v Sloveniji še nimajo avtoritete, njihovo spoštovanje pa je v posameznih podjetjih odvisno od dobre volje delodajalca in ugleda sindikata v podjetju.

Ena od nalog SPESSA je mednarodno sodelovanje, vendar so v Evropi že države, ki nimajo rudarjev, preoblikovala pa se je tudi nekdanja svetovna rudarska organizacija MIF, tako da sedaj rudarji v svetovnem merilu nimajo več lastne organizacije. SPESS bo zato mednarodno sodelovanje gradil z bilateralnimi odnosi, predvsem z Madžarsko, Bosno in Hercegovino in Hrvaško.

SPESS še vedno ni vključen v nobeno od sindikalnih central v Sloveniji, saj v Zvezi svobodnih sindikatov ni dovolj pripravljenosti in politične volje, kot je dejal Druks, da bi se to zgodilo. Zato pa SPESS dobro sodeluje z območno organizacijo ZSSS Velenje.

Pomembne napotke za delo sindikata v prihodnje je povedal Franjo Mažgon, dolgoletni član pogajalske skupine sindikata z vlado za kolektivne pogodbe. Vodstvu sindikata je priporočil sestavo močne, strokovno podkovane pogajalske ekipe, ki bo zmogla in znala enakopravno nastopati v pogajanjih z vlado.

V nadaljevanju zbora so zaupniki prvič volili podpredsednika sindikata in potrdili predlaganega Draga Trkuljo iz Jamskega transporta. Potrdili so tudi predlog 15-članskega izvršilnega odbora. Proti predlogu so bili predstavniki Elektro in Strojne dejavnosti, ki so menili, da bi glede na število članov sindikata iz njihovih podružnic (17%) morali imeti več kot le po enega predstavnika za vsako dejavnost.

Potrjen je bil tudi 5-članski nadzorni odbor, po točko razno pa so soglašali, da ostane nagajevanje volonterskih funkcionarjev sindikata nespremenjeno, da se odslej nameni iz članarine 10% sredstev za delovanje sindikata SPESS ter da morajo v sindikalnih podružnicah do sredine junija pripraviti finančne načrte porabe sredstev. V tej točki dnevnega reda so razrešili še nekatere dileme iz razprave, razreševanje nekaterih pa prenesli na prvo sejo novoizvoljenega izvršilnega odbora sindikata.

Diana Janežič

Avtoceste in predori

Društvo inženirjev in tehnikov

Društvo inženirjev in tehnikov je 8. maja pripravilo predavanje Andreja Ločniškarja o gradnji avtocest in predorov v Sloveniji. Andrej Ločniškar je v Družbi za državne ceste zadolžen za pripravo geološke in geotehnične dokumentacije.

Predavatelj je v okviru te zelo aktualne in zanimive teme najprej predstavil organizacijo avtocestnega programa in njegovo financiranje. Vlada Republike Slovenije je za uresničevanje avtocestnega programa ustanovila tri družbe, in sicer DARS, ki s 25 zaposlenimi skrbi za gradnjo avtocest, DRSC, ki je s 50 zaposlenimi zadolžen za gradnjo lokalnih in regionalnih cest, ter DDC, kjer 250 zaposlenih pripravlja dokumentacijo, vodi in nadzira gradnjo magistralnih, regionalnih cest ter avtocest.

V Sloveniji smo pred začetkom gradnje avtocestnega križa izvedli javnomnenjske in druge raziskave, ki so pokazale, da promet po slovenskih cestah po letu 1991 spet zelo narašča, da je najbolj obremenjena primorska destinacija, zato je gradnja tega odseka avtoceste prioriteta, nadalje, da se prebivalci Slovenije zavedajo pomena izgradnje avtocest in jo podpirajo (55% anketiranih), pri tem pa na najvišja mesta postavljajo varnost v prometu ter varnost naravnega in bivalnega okolja.

15. novembra 1995 je bil v Sloveniji sprejet nacionalni program gradnje avtocestnega križa vzhod-zahod in sever-jug. Prednostna je izgradnja 499 km dolge smeri vzhod-zahod (do leta 1999 386 km), smer sever-jug pa bo dolga 133 km. Investicijska vrednost teh skoraj 500 km avtocest je bila v letu 1996 2 milijardi 280 milijonov USD ali 4,6 milijona USD na kilometer. Zanimiv je podatek, da naj bi bila vrednost enega metra avtoceste 4600 USD, enega metra predora pa 20.000 USD, kar je po mnenju predavatelja premalo.

Andrej Ločniškar je zatem predstavil načrte in potek gradnje na posameznih odsekih avtocest in poudaril, da največ težav nastaja zaradi neurejenega financiranja, geomorfoloških pogojev ter zahtev naravovarstvenikov.

V razpravi so udeleženci predavanja ugotavljali, da smo z avtocestnim križem povsem odrezali Koroško in Bovški del Slovenije, zelo dobro pa poskrbeli za ljubljansko območje, da je lobiranje regij močno in vplivno, zanimalo pa jih je, kako sodelujemo pri gradnji avtocest s sosednjimi državami, predvsem s Hrvaško, kako bo potekal mednarodni tovorni tranzitni promet, precej vprašan pa je bilo tudi v zvezi z izvajalci in podizvajalci del in glede financiranja.

Diana Janežič

Črno-bela garderoba

Ko smo zaradi tehničnih težav v jutranjem programu razglasne postaje objavili pogovor z bosansko govorečim sogovornikom brez slovenskega prevoda, smo takoj prejeli ogorčeno pismo našega poslušalca, z vprašanjem: obujanje spominov ali posiljevanje s tujim jezikom?

Pa pravijo, da si Slovenci premalo prizadevamo za ohranitev našega jezika!

Ko smo v prvi letošnji številki Rudarja povabili vse naše sodelavce k dopisovanju, spraševanju, razmišljanju, komentiranju člankov in dogajanj v podjetju, se ni odzval (še) nihče in nismo prejeli (še) nobenega pisma.

Kaže to na zadovoljstvo ali nezadovoljstvo s ponujenim?

Ko smo med delavci delali anketo o poslušnosti in zadovoljstvu s programom razglasne postaje, so bili vsi zadovoljni z vsem...

Pred upravo zgradbo v Prelogah smo pridobili 23 novih parkirnih mest. Njihovo vrednost bodo spoznali vsi tisti, ki na njih sicer ne bodo imeli priložnosti parkirati, zato pa vsako jutro čakajo na prosto mesto na glavnem parkirišču. Še več, resnično prava vrednost teh 23 parkirišč se bo izkazala v jesensko-zimskem času, ko se bo čakalna doba na prosto parkirno mesto spet podaljšala na 10 do 15 minut. Zaradi dolgotrajnega odstranjevanja ledu z avtomobilskih stekel, seveda!

Nova plaža v Fiesi

V teh dneh se zaključujejo dela 3. faze prenove naših počitniških objektov v Fiesi. Potem ko smo temeljito obnovili dom rudarjev in ga spremenili v hotel Barbara, dogradili pokriti plavalni bazen, je bilo v soboto, 31. maja, odprtje nove učilnice v hotelu Barbara in prenovljene plaže. Prostore za učilnico so uredili nad bistrojem na plaži, namenjena bo strokovnemu izobraževanju, predavanjem za goste hotela, prvi pa so vanjo sedli člani kolegija direktorja, ki so se pogovarjali o uvajanju sistema kakovosti v podjetje.

Preurejene plaže, ki ji v originalnem izgledu ni para na slovenski obali, pa se bodo najbolj razveselili gostje hotela Barbara.

“Mož me tepe!”

O tem se ne govori veliko. Tudi napisanega ni dosti. Vse se namreč največkrat dogaja za zaprtimi vrati domov, in to so nesrečni domovi, nesrečne družine, nesrečni otroci. Pogosti obiski žena naših delavcev, klici socialnih delavk Centra za socialno delo, opozorila zdravnikov in šolskih svetovalnih delavcev nas glasno opozarjajo na nasilje v takšnih domovih in družinah. O vsem tem pa tudi veliko ve Milena Ahtik, diplomirana psihologinja v našem podjetju.

Rudar: “Kaj vse zajema vaše delo?”

Ahtikova: “Delo, ki ga opravljam, je vezano na delo z ljudmi. Lahko bi rekla, da posega tako v kadrovsko, izobraževalno in socialno področje. Poleg predvidenja psihičnih sposobnosti kandidatov za, recimo, reševalce, strelce, viličariste in izdelave prioriteten list za sprejem študentov pripravnikov na delo se vedno pogosteje srečujem z izzivi izobraževanja za delavce. Tako vodim tudi delavnice s področja vodenja, komuniciranja, predavam za inštruktorje, predavam tudi o problemih, ki zadevajo delavca in njegovo skrb za zdravje. Predavam tudi o področjih odvisnosti, konkretno v zadnjem času kar nekaj o alkoholizmu in zasvojenosti z drogami. Problemi alkoholizma, porušeni odnosi v družinah naših delavcev, problemi bolniških izostankov in invalidnost pa so tista dela, ki segajo na socialno področje mojega dela, in z njimi se pravzaprav v zadnjem času tudi najpogosteje srečujem.”

Rudar: “Ustaviva se pri odnosih v družini. Menda je v zadnjem času v družinah naših delavcev še več nasilja, kot ga je bilo pred leti. Je to res?”

Ahtikova: “Najprej naj povem nekaj splošnega o nasilju. Oblik nasilja je namreč veliko. Tako na eni strani govorimo o psihološkem nasilju, ki je, na žalost, velikokrat najbolj prikrito. Zanj ne izvemo, občutijo pa ga tako otroci kot žene. Starši v teh primerih svoje otroke zasmehujejo, ponižujejo ali pa to počnejo možje s svojimi ženami, otroki. Psihološko nasilje pa je tudi tisto, ko ali starši ali pa očetje - možje preveč pričakujejo od svojih otrok, od svojih žena. To je ena oblika nasilja.

Druga oblika nasilja je kar precej vidna, zaznavna. To je telesno nasilje. Znaki nasilja se kažejo na ženah, ki se oglašajo v naši socialni službi. Naslednja kategorija ali pa oblika nasilja, o kateri lahko vse več slišimo, beremo, pa je spolno nasilje. Tudi o tem bi kazalo kdaj spregovoriti. Dejstvo je, da je v naši družbi sedaj nasilja več, kot ga je bilo prej, v prejšnjih obdobjih. To res velja tudi za družine. Zakaj več? Tudi zaradi tega, ker smo na te probleme postali

pozorni, ker jih znamo opaziti, zaznati in ker smo končno spremenili našo zaprtost, ki je vladala včasih, in o teh problemih končno spregovorili.”

Rudar: “Zakaj sploh prihaja do nasilja?”

Ahtikova: “Kadar govorimo o nasilju v družinah - to velja tudi za družine naših delavcev - lahko v devetdesetih odstotkih primerov govorimo o fizičnem nasilju moških nad ženskami in otroki. Zakaj možje oziroma očetje pretepajo svoje žene in otroke? Zato, ker drugače ne znajo ravnati, ker se drugače ne znajo obnašati. In zakaj drugače ne znajo postopati? Največkrat zaradi tega, ker nosijo takšen vzorec obnašanja s seboj že iz svojega otroštva. Tako je bilo v njihovi družini, tudi sami so bili tepeni od očeta in tudi njihova mati je trpela ob nasilnem možu.

Velikokrat v pogovorih z njimi izvemo tudi, češ pretepel sem jo, ker sem bil slabe volje. Grozljivo je, da mora biti nekdo tepen zaradi slabe volje drugega. Ljudje se ne znajo pogovarjati in nasilje je zanje normalna oblika komuniciranja. So pa tudi takšni, ki z nasiljem dokazujejo svojo moč, na drugi strani pa podrejenost žene, otrok, ki jih pogosto jemljejo kot svojo lastnino.

Vse to je pogosto povezano z uživanjem alkohola.”

Rudar: “Kako izveste za primere nasilja?”

Ahtikova: “Pokličejo nas zdravniki iz zdravstvenih domov, tako zdravniki žensk kot zdravniki otrok. Opozorijo pa nas tudi delavke v centrih za socialno delo, ki predvsem želijo, da jim omogočimo pogovor s partnerji žensk, ki pri njih poiščejo pomoč.”

Rudar: “Obišče vas žena, ki jo mož pretepa. Kaj ji svetujete? Kako ji lahko pomagate?”

Ahtikova: “Najpogosteje se pri meni res oglasi pretepena žena in prosi za nasvet, pomoč. Lepo bi bilo, če bi v takšnih primerih res imeli moč in rešili, odpravili pritiske v takšni družini. Menim, da je že veliko dosegla žena, ko je po večjih letih nasilja

moža zbrala toliko moči, da se je kljub grožnjam moža oglasila pri nas in potožila, kaj se v njihovi družini dogaja. To je prvi korak, ki kaže, da žena išče sebe, da ponovno dobiva zaupanje vase. Najprej poskušamo še okrepiti njeno samozavest, njeno moč. Svetujemo ji, kaj vse še lahko naredi zase in za svoje otroke. Povabimo jo na ponoven pogovor, svetujemo ji, naj nam dovoli, da pokličemo na pogovor tudi nasilnega moža."

Rudar: "Kaj potem svetujete takšnemu možu?"

Ahtikova: "Moža pokličemo iz dveh razlogov. Prvič, da mu povemo, da njegova dejanja niso več prikrita, ker se je žena vendarle odločila za obisk v našem podjetju. Torej je ne bo mogel več tako ustrahovati, kot jo je doslej. Drugi razlog pa je, da takšnemu človeku prisluhnemo. Stiske, ki jih doživlja, so včasih tudi zanj tako velike, da je potreben ustreznega svetovanja, morda pomoči v ustrezni ustanovi.

Kot podjetje z lepo podobo smo zainteresirani tudi za kvalitetno življenje naših delavcev. Ni nam vseeno, če se v družinah naših delavcev dogaja nasilje, v katerem tudi otroci zrastejo v nasilneže."

Rudar: "Mož, ki pretepa ženo, najpogosteje pretepa tudi otroke. Lahko v takšnih primerih storite še kaj več?"

Ahtikova: "Res je, v družinah, v katerih mož pretepa ženo, so velikokrat fizične kazni deležni tudi otroci. To je hudo. Hud psihični pritisk na otroka je že, ko vidi, kako je mati ponižana, mučena, kako je brez moči. Nekatere tudi velikokrat prestrežejo udarce, ki so namenjeni otrokom. Tepene so, ker branijo otroke, zagovarjajo njihova dejanja, ki, seveda, niso takšna, da bi zahtevala fizično kaznovanje. Otrok mi ne videmo, k nam ne prihajajo. Več o tem vedo njihove vzgojiteljice in učiteljice in svetovalne delavke v šolah, zdravniki in vsi ti imajo pravzaprav tudi nekakšno obvezo prijavljanja takšnih zadev upravi za notranje zadeve."

Rudar: "Nasilju botrujejo različni vzroki, velikokrat pa alkoholizem. Je tako?"

Ahtikova: "Ja, tako je. Vendar pa je zmotno prepričanje, da se nasilje odvija samo v problematičnih družinah, v katerih je prisoten alkohol, so socialno ogrožene in so tako neurejene, da se to takoj opazi. Res je le, da v teh primerih zaznamo nasilje prej kot v družinah, ki izgledajo urejene, zgleadne, skoraj popolne. Prav v takšnih družinah pa se tudi odvija veliko nasilja, in to nasilja vseh vrst, od telesnega, psihološkega do spolnega nasilja. Včasih je nasilje v teh družinah še veliko hujše kot v manj ureje-

V obdobju, ko je oče pil, je bilo zelo hudo. Bil je bolešno ljubosumen. Mami je na vse načine sledil in jo kontroliral. Rezultat vsega je bil pretep. Mene je poslal spat, mamo pa je zaprl v kuhinjo in jo tepel z ročajem metle. Mama je prosila in kričala, a ni pomagalo. Jaz pa sem molila, jokala in trpela v svoji postelji. Takrat sem ga sovražila in si ves čas v mislih obljubljala, da bom mami pomagala in jo maščevala, samo da zrastem...

Ko sva bili s sestro še zelo majhni, naju je ata zvezal s 'štrikom' in okoli naju hodil s pištolo. Spet prizor, kako sem v zakonski postelji, ob zgornjem robu, in kako mimo moje glave meče sekiro, najprej na eno stran, potem na drugo. Včasih se je zapičila v lesen, tako lepo izrezljan rob in trske so odletavale na vse strani. Zraven mama, ki je kar vreščala od bolečine. Če bi morala kdaj napisati, kaj je groza, bi podoživela te trenutke. Ogromno noči sva z mamo prebedeli pod kakšnim skednjem, v kakršnemkoli letnem času. Sedaj mi prihaja na misel, kako me je stiskala k sebi in mi z milim glasom pripovedovala dogodivščine iz svojega otroštva in mladosti ter mi vlivala pogum, da bo tudi meni in nam vsem še lepo.

Iz knjige dr. Sanje Rozman Zaljubljeni v sanje

nih družinah. Na žalost se tudi težko odkrije, ostaja skrito, saj v teh 'popolnih' družinah skrbno pazijo, da dogodki, ki se skrivajo za domačimi zidovi, ne prodrejo med ljudi.

Alkohol pa je v vseh primerih pogost vzrok za grobosti, nasilje. In alkohola v družinah naših delavcev ni malo."

Rudar: "Kako lahko pomagate nekemu, ki se zateka k alkoholu, in njegovi družini?"

Ahtikova: "Alkoholizem je v naši družbi močno prisoten. Delavci v našem premo-govniku pri tem nismo izvzeti.

Najbolj uspešno lahko alkoholiku pomagamo, da se odloči za zdravljenje, v primeru, ko se njegova žena že v prvi fazi alkoholizma oglasi pri nas ali pa v Centru za socialno delo. Pravim mož, vendar pri tem mislim tudi na ženske, ki se zatečejo k alkoholu. Če pa alkoholika žena predolgo tolerira in mu oprošča alkoholne izpade v družini, je prva faza zamujena. V tej fazi je delavec v podjetju še vedno marljiv, prizadeven.

V drugi fazi zasvojenosti z alkoholom pa se že pokažejo težave takšnega delavca tudi na delovnem mestu. Kako? Pojavljajo se neopravičeni izostanki z dela, ki pa so, žal, največkrat spet tolerirani in naknadno pokriti z rednim letnim dopustom. Alkoholik se začne tudi

Otroci se naučijo to, kar živijo!

*Če otrok živi s kriticismom,
se nauči obsojati.*

*Če otrok živi s sovraštvom,
se nauči boriti.*

*Če otrok živi v posmehu,
se nauči biti sramežljiv.*

*Če otrok živi v sramu,
se nauči občutka krivde.*

*Če otrok živi v strpnosti,
se nauči biti potrpežljiv.*

*Če otrok živi v spodbudnem
vzdušju,*

se nauči zaupanja.

*Če otrok živi s pohvalo,
se nauči ceniti se.*

*Če otrok živi s pravičnostjo,
se nauči biti pravičen.*

*Če otrok živi v varnosti,
se nauči zaupati.*

*Če otrok živi v odobravanju,
se nauči imeti sebe rad.*

*Če otrok živi v sprejetosti in pri-
jateljstvu,*

se nauči najti ljubezen v svetu.

Dorothy Law Nolte

Zahvala

Ob prerani smrti našega moža in očeta Avgusta Terglava se iskreno zahvaljujemo vodstvu in kolektivu Premogovnika Velenje za organizacijo pogreba. Še posebej hvala rudarskim uniformirancem, rudarjem reševalcem, Rudarski godbi, Rudarskemu oktetu ter govornikom dr. Francu Žerdinu in Karlu Semetu.

Topla zahvala velja vsem, ki so ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala tudi vsem darovalcem sveč in cvetja ter hvala vsem za pisne in ustne izraze sožalja.

Hvala za vaš postanek ob njegovem grobu, za lepo misel, namenjeno njemu in za vsako prižgano svečko na njegovi prerani gomili.

žena Zdenka, hči Barbara z družino in sin Gorazd

izmikati delu ali pa mu ni kos. Po dnevih koristi svoj letni dopust in pogosto zahaja na bolniški dopust. Če vseh teh znakov njegov nadrejeni ne zazna ali pa ostaja še vedno razumevajoč, toleranten, zaide alkoholik v fazo vse slabšega odnosa do dela, dolgotrajnejših izostankov z dela. Tega pa potem nihče več ni pripravljen razumevajoče sprejeti. Poslabšano je že tudi zdravje takšnega alkoholika in vse bližje je invalidski ocenitvi."

Rudar: "Lahko od alkoholika v našem podjetju zahtevamo, da preneha s pitjem, se odloči za zdravljenje?"

Ahtikova: "To je tudi edino pravilno. Če nadrejeni pri delavcu zazna, da prihaja na delo vinjen, sta njegovi pravica in dolžnost, da takšnemu delavcu ne dovoli prihoda na delo. Zavedati se namreč mora, da v razmerah v premogovniku alkoholik ne ogroža samo sebe, temveč izpostavlja nevarnostim tudi življenje drugih delavcev. Torej bo vinjenega delavca napotil na preverjanje z alkotestom. Če se bo izkazalo, da je delavec res vinjen, bo za prekršek odgovoren tudi disciplinski komisiji. Alkoholizem v podjetju je pravzaprav tudi vprašanje reda, delovne discipline.

Vedeti je treba, da se alkoholik nikoli ne odloči za zdravljenje, ker bi si tako želel. Vedno ga morajo v zdravljenje prisiliti določene okoliščine. Prav zato tisti, ki na teh področjih delamo, tako zelo opozarjamo nadrejene delavce, naj ukrepajo v začetni fazi alkoholizma, naj ne jemljejo nase odgovornosti, češ kaj pa se bo zgodilo z družino, če bo takšen delavec izgubil delo. Družini ne bo nič prihranjenega, če bomo alkoholiku leta in leta spregledovali njegove spodrsaljaje, na koncu bo vse le še težje, bolj boleče.

Z alkoholizmom se torej v našem podjetju pogosto srečujemo in težav v zvezi s tem je veliko. Alkoholike, ki se oglasijo v naši službi, napotimo na zdravljenje. To ni težko, rado pa pride do zapletov kasneje, ko je treba vztrajati, nadaljevati z zdravljenjem. O alkoholizmu bi bilo treba več govoriti, pisati in več narediti za zmanjšanje tega pojava."

Zahvala

Ob boleči izgubi moje mame Marije Lorbek-Kremžar se za izkazano pozornost zahvaljujem sodelavcem in sindikalni podružnici Skupnih služb ter tajništvu podjetja.

Drago Kremžar z družino

Rudar: "Ali si želite in bi bilo potrebno, da bi vi ali pa drugi imeli še dodatne možnosti za preprečevanje nasilja v družinah in pomoč vsem, ki so žrtve takšnega nasilja?"

Ahtikova: "Želje so velike, potrebe tudi. Želim, da bi vsi otroci v vseh družinah živeli toplo, varno življenje. Celotna usmerjenost naše družbe naj bi bila takšna. To pa pomeni preprečiti čim več nasilja v družinah. Zavedati se je namreč treba, da se otroci naučijo tega, česar so sami deležni. Vse naše izkušnje sežejo v čas našega otroštva. Svetovalnih delavcev je malo, a se trudimo in poskušamo ljudem svetovati pri reševanju njihovih težav, jih odvajati nasilja. Takšno obliko pomoči nudimo delavcem tudi v našem podjetju.

Na drugi strani pa so tiste velike želje, ki zadevajo celo našo družbo. Tu so stanovanjski problemi. Kam naj se odseli mati z otroki, da bi jih obvarovala pred nasiljem očeta? Vemo, kako težko si je pridobiti stanovanje. Želimo si nekaj materinskih domov, domov, kamor bi se lahko zatekale žene z otroki, kamor bi mogle zbežati pred nasiljem. Imamo pa ženske, matere še druge možnosti, le bolj dolgoročne so. Devetdeset odstotkov nasilja izvajajo moški, torej je rešitev v tem, da matere svoje sinove z zgledom naučijo, kakšni naj bodo kot očetje."

Rudar: "Kaj bi svetovali vsem, ki smo poročeni, ki imamo otroke, družino?"

Ahtikova: "Receptov za lepše življenje ni težko posredovati ljudem, težje pa je kakšen nasvet potem res uresničiti. Pomlad je čas, ko se narava prebuja v vsej svoji lepoti. Lahko pa je tudi čas našega prebujanja, čas naše odločitve, da se spremenimo, poiščemo svoje duševno ravnotežje.

Vzemimo si čas zase in za opravke, ki jih imamo radi. Uživajmo življenje skupaj s svojimi nadraždji, s prijatelji. Poskušajmo polepšati dan drug drugemu z majhnimi pozornostmi, pri vsem pa mislimo na svoje otroke."

Dragica Marinšek

Zahvala

Ob smrti mojega očeta Alojza Podlesnika se iskreno zahvaljujem kolektivu Premogovnika Velenje in sodelavcem razvojnega sektorja za izrečena sožalja, darovano cvetje in sveče. Posebna zahvala tudi gospodu Dragu Semetu za poslovilne besede.

Vida Žirovnik

“Pa se sliš’ ...”

Koncert Rudarskega okteta

Je bil koncert narodnih in umetnih pesmi, ki ga je s svojimi gosti v dvorani Glasbene šole Velenje 9. maja izvedel Rudarski oktet, proslavljanje njihovega 18. rojstnega dne ali ne? Člani okteta namreč v malo spremenjeni sestavi skupaj pojejo že osemnajst let. Najprej jih je do leta 1986 vodil Ludvik Glavnik, sedaj pa pojejo pod vodstvom prof. Cirila Vertačnika. Ljubitelji lepe in lepo zapete pesmi po vzroku za koncert niso spraševali, ampak jim je bilo dovolj že, da so dobili priložnost za poslušanje.

Na svoj tokratni koncert ob tej priložnosti so člani Rudarskega okteta povabili vokalno skupino Cvet, solistko Gordano Hleb in citrarja Petra Napreta. Vsi nastopajoči so ustvarili prijeten večer, saj so s skrbno izbranimi pesmimi in različnimi žanri zadovoljili tako tiste poslušalce, ki imajo radi umirjene pesmi, kot tiste, ki uživajo v poskočnih, pa v solističnem petju ter v spremljanju vokalnega petja z inštrumentom. Medicinske sestre iz Celja, ki pod vodstvom Vide Bukovac pojejo v vokalni skupini Cvet, so bile prijetna osvežitev in poživitev moškega zvena Rudarskega okteta, poleg tega pa so zelo doživeto zapele domiselno izbrane pesmi. Vidno so uživale v petju, prav tako pa poslušalci v poslušanju.

Citrar profesor Peter Napret je poleg odlične izvedbe lastnih priredb znanih pesmi natresel tudi nekaj zanimivosti o našem rojaku Franu Korunu Koželjskem, ki je ljubil citre in je med drugim napisal prvo knjigo o učenju igranja na citre.

Člani Rudarskega okteta so se predstavili s programom novih pesmi, ki jih bodo do prihodnjega nastopa še gotovo nekoliko izpilili. Pogumen je bil njihov skupni nastop z odlično sopranistko Gordano Hleb, terja pa zahtevna spremljava solista gotovo precej vaje in izkušenj. Prijeten večer so člani obeh vokalnih skupin - Rudarskega okteta in Cveta - sklenili s skupno pesmijo, ljubitelji tovrstnega petja pa se že veselimo bližnjega koncerta okteta rudarjem v okviru prireditve ob rudarskem prazniku.

Letos bodo okteti zapeli na koncertu 7. junija že 17. po vrsti, koncert pa so organizatorji iz našega podjetja in velenjske glasbene šole zasnovali nekoliko drugače.

Po lanskem koncertu se je med vodji oktetov namreč porodila ideja, da bi z razpisom povabili k sodelovanju znane slovenske skladatelje. S tem bi spodbudili ustvarjalnost skladateljev, dali nov zven sodelujočim oktetom in tudi dvignili kakovostni nivo petja moških vokalnih sestavov, ki je v zadnjih letih nekoliko v upadanju. Ker je bilo časa za razpis in vse, kar ga spremlja, premalo, so se pobudniki dogovorili za oblikovanje naročila štirim slovenskim skladateljem.

Odziv pri skladateljih je bil dober; vabilu so se odzvali skladatelji Marijan Gabrijelčič, Aldo Kumer, Ambrož Čopi in Robert Kamplet, ki so ustvarili celo več skladb in nato izbrali štiri najboljše. Člani oktetov so bili manj navdušeni: pred njimi je bila namreč težka naloga učenja novih pesmi v sodobnejši prireditvi, kar njihovem petju daje nov zvok.

Vendar za koncert marljivo vadijo, in to poleg novih pesmi tudi tiste štiri, ki jih bodo zapeli skupaj. Koncert “okteti rudarjem” bo namreč tudi letos obdržal del svoje tradicionalne podobe. Pevci - nastopili bodo Ljutomerski oktet, Zagorski oktet, Rudarski oktet in oktet Tosama - bodo zapeli nove pesmi, nekaj pesmi po lastnem izboru, nato pa za konec koncerta še štiri pesmi skupaj.

Diana Janežič

Zahvala

Ob smrti mojega brata Stanka se zahvaljujem sindikalni podružnici Priprav za darovani venec ter Rudarski godbi in častni straži za spremstvo na njegovi zadnji poti.

Dane Gorenčec

Zahvala

Ob boleči izgubi moje drage mame Justine Ramšak se iskreno zahvaljujem sindikalni podružnici Jamskega transporta in vsem, ki so jo pospremili na njeni zadnji poti.

Silvo Ramšak

Bele krizantem'ce

Odbor za kulturo je 15. maja v Vili Široko v Šoštanjju pripravil predavanje kustosa Narodne galerije v Ljubljani **Ferdinanda Šerbelja o slikarstvu v 19. stoletju na Slovenskem**. Ferdinand Šerbelj je velik strokovnjak in poznavalec umetnostne zgodovine, predvsem gotike, ter likovne umetnosti pred 20. stoletjem. Svojemu poslanstvu je zelo predan, kar je bilo čuti tudi na omenjenem večeru, saj je v skoraj dvehurnem predavanju in s sto diapozitivi zelo doživeto popeljal poslušalce skozi bogato paleto slovenskih slikarjev in njihovih likovnih del v 19. stoletju.

Kot je dejal, Slovenci premalo poznamo in znamo ceniti slikarje, ki so v prejšnjem stoletju ustvarjali na naših tleh. Na delih številnih slovenskih slikarjev so ohranjeni vsi likovni stili, ki so vladali v Evropi. Tudi slovenski slikarji so se v 19. stoletju že zavedali novega pomena slikarstva: kot umetniškega poslanstva in ne več le kot poklica obrtnika spretnih rok.

Omenjeno predavanje je bilo prvo od večih, ki so jih v svoj program dela zapisali v odboru za kulturo. Naslednje bo v okviru tradicionalne prireditve ob dnevu rudarjev **Ex-tempore imela Nadja Zgonik**, predavateljica umetnostne zgodovine na ljubljanski likovni akademiji. Predavala bo o **nacionalni identiteti v slovenski likovni umetnosti**. Vabljeni v četrtek, 5. junija ob 19. uri v Vilo Široko v Šoštanjju!

Od 27. maja dalje je v Narodni galeriji v Ljubljani postavljena velika stalna razstava 130 likovnih del evropskih slikarjev. Prav gotovo si jo velja ogledati!

Ciril Kemperle, upokojeni odgovorni vodja projekta

Vedno za korak spredaj

Uh, kakšna težka naloga je pred mano. Popisati bogato delovno in življenjsko pot Cirila Kemperla. V najinem pogovoru mi je natresel le delce te poti in le drobce tega, kar mi je povedal, bom uspela zapisati. Zato se mu vnaprej opravičujem, kot bi se verjetno on opravičil vsem, ki jih v najinem pogovoru ni omenil. To pa predvsem zato ne, ker je bilo sodelavcev preveč. Spomini na prehojeno delovno pot so vreli iz njega brez prestanka, se nizali kot biseri na ogrlico. In na koncu pogovora sem spoznala, da ogrlica še zdaleč ni sklenjena.

Ciril Kemperle

Kateri biser izbrati za začetek? Vsekakor je začetni tisti, ki pove, da se je Ciril rodil v Železnikih pri Škofji Loki, očetu obrtniku s kamnolomom in materi učiteljici, otroška in gimnazijska leta pa je preživel v Škofji Loki. Jaz pa bi raje začela s tistim, ki pove, zakaj je Ciril diplomirani inženir rudarstva. To sprva namreč ni hotel biti; po končani gimnaziji ga je mikal študij geologije, a v 60. letih so inženirji geologije lahko službovali le kot profesorji tega predmeta. Zato se je Ciril vpisal na rudarstvo. Brez štipendije bi bilo šolanje v družini s skromnimi zasluški in tremi otroki bolj težko, zato se je ozrl po štipenditorju. Našel ga je v razpisu štipendij Rudnika lignita Velenje.

"Najprej sem vzel zemljevid," pojasnjuje eno od zanimivih zgodb svojega življenja Ciril, "poiskal Štajersko in Velenje. Nato sem pogledal, kod pelje pot do tja, vzel staro kolo "puch" in se z njim odpeljal v Velenje po štipendijo. Tja je šlo dobro, nazaj grede pa sem v Motniški dolini na kolesu od utrujenosti zaspal in se zvrnil v travo. No, štipendijo sem dobil. Tako sem se navezal na velenjski premogovnik, ko pa sem leta 1966 diplomiral in se odpravil k vojakom, sem pristojne v premogovniku v pismu seznanil, da sem končal študij in povprašal za možnosti zaposlitve. Nisem dobil nobenega odgovora."

Ta, po svoje zabavna, zgodbica razkrije vsaj dve Cirilovi lastnosti: trmo in vztrajnost. In ti dve značajski potezi sta kasneje, ko se je že zaposlil v premogovniku, krojili njegovo delovno pot in delovno pot njegovih sodelavcev. Ciril je mnoge ideje za tehnične rešitve, inovacije, ki jih sploh ni prijavljal, dobival doma in v tujini, v muzejih, rudnikih, tunelih v izgradnji, v knjigah in na strokovnih simpozijih. Nenehno si je prizadeval, da bi zaživele tudi v velenjskem premogovniku, zato da bi povečale varnost pri delu, olajšale delo in delovne razmere rudarjev, povečale proizvodnjo. In biti je moral trmast in vztrajen, da je te ideje vodilnim prav predstavil, utemeljil in uveljavil.

Dela in idej pa mu ni zmanjkalo nikoli. Kot inženir pripravnik - prvi, ki je pripravništvo opravil po programu - je spoznal vse službe od tehničnih do splošnih in pristal v študijskem oddelku. Takrat so se že začeli pojavljati problemi ugreznin, nastajanja jezer in vprašanja, koliko vode je lahko v njih. Tako je Ciril moral pripraviti strokovno nalogo z načrtom ugreznin do leta 2000 in spominja se zgodbe iz tega časa: "Prvi sem opozoril, da se bo z etažo 105 ali 109 - ne vem že več, katera je bila - na jugu teren tako pogreznil, da bo Velunja ušla iz korita, vrezanega v breg, in se zlila v Šoštanj. Bili smo prepozni, da bi naredili nasip proti Šoštanju, zato smo s

Srečkom Mehom in Ernom Rahtenom predvideli višino nasipa in iz jalovine naredili začasen nasip. Ko je jeseni Velunja narastla, je nasip zdržal. Preverila sva ga kar dva: ko sva se namreč zvečer z ženo med potjo tam mimo ustavila pri nasipu, sva ob njem srečala Srečka Meha."

Uvajanje tehničnih novosti v jamo je bil za Cirila pravi izziv. V 70. letih je bilo po navodilu republiškega rudarskega inšpektorja treba začeti meriti metan. To nalogo je prevzel Ciril in že kmalu je bil pri nas uveden sistem kontinuiranega merjenja metana, to je približno vsakih 10 sekund. Zgodba o tem pa ni tako kratka:

"Ko sem prevzel vodenje obrata Zračenje, so bile v jami poleti zelo visoke temperature. Vzrok temu so bili premajhni profili prog in tudi nauk, ki so nam ga povedali v rudarski šoli: da se namreč vstopni zrak vodi po odvoznih progih, izstopni pa po dostavni. Naredili smo študijo, ki je pokazala, da je hlajenje zraka zelo drago. Zato smo se odločili, da bomo obrnili razpeljavo zraka. Posledica je bila, da smo imeli poleti normalne klimatske razmere v jami, pozimi nizke temperature, povečala pa se je tudi nevarnost za eksplozije metana, ker smo sedaj izstopni zrak vodili po odvoznih progah.

Da bi torej takšen način razpeljave zraka bil varen, smo uvedli metanometrijo in prvi v Evropi začeli z avtomatskim izklopom električnih naprav v primeru povečane koncentracije plina. Sliši se preprosto, a je zaradi nezanesljivih merilnih naprav prišlo večkrat do nepotrebnih samodejnih izklopov. Ko smo to uredili, pa se je spet zgodilo, da je ob izklopu električnih naprav bil izklopljen tudi merilni sistem in vsa zveza z jamo, tako da nismo vedeli, kaj se dogaja.

Takrat smo se temeljito vpregli v posodobljanje informacijskega sistema, ki bi meril tudi druge pline, vlago, hitrost gibanja zraka in še kaj in tak sistem imamo sedaj. Ta naprava ima svoj lasten vir napajanja do 4 ure in je tako lahko aktivna tudi ob prisotnosti eksplozijskih plinov. Pri vsem tem je z mano veliko sodeloval Branko Fošner, ki je tudi zelo zaslužen, da imamo sedaj tako moderen informacijski sistem. Ob tem smo razvili tudi računalniško podporo za izračun razpeljave zraka in simulacijo zaplinitev. Programiranje tega programa je delo Staneta Gošnika, poznejšo grafično podporo programa pa je pridal Branko Ivanek. Program bo še vedno treba dopolnjevati in razvijati," je razpletal Ciril.

Tako je šlo vsa leta: rešitev enega tehničnega problema je povzročila drugega, ki ga je spet bilo nujno treba rešiti. Ciril odhaja v pokoj zadovoljen, saj lahko pokaže, kaj je delal.

In tega je res veliko. Le z besedo sva omenila njegovo vlogo pri sidranju in podgradnji prog, pri ogrevanju vstopnega zraka, sodelovanje v reševalni četi in še mnoge naloge, ki so ostale nedokončane. Ciril si malo tudi zato sedaj v kleti hiše urejuje svojo sobo. Opremljena bo, seveda, z računalnikom. Zakaj jo potrebuje? "Takšno sobo potrebujem za svoje hobije, za delo pri smučarskem klubu in mogoče še za kakšno tehnično delo. Človek iz kože pač težko skoči. Če nekaj dela z ljubeznijo, in to veliko let, če v svoje delo vložim veliko truda, znanja, vsega ne more čez noč pozabiti."

Ja, omenil je hobije. Zato sva začela nizati tisti del biserov, ki govorijo o njegovih hobijih, čeprav bi jih pravzaprav težko tako imenovali. Bili so in so nekateri še njegova strast, drugi del življenja, poleg tistega v službi. Naj nekatere samo naštejemo! Začel je s tekomo na smučeh, saj ga je s smučarjijo zasvojil oče lovec in smučar. Zaradi težav z vidom je bil raje organizator in je pri 18. letih naredil izpit za smučarskega sodnika. "Sodeloval sem pri organizaciji tekmovanj v tedanjem SK Transturist v Škofji Loki, kasneje Alpetour. Pravzaprav je sodelovala cela naša družina, saj sta se vključevala tudi brat in sestra. Organizacija tradicionalne tekme v Dražgošah je visela na naših ramenih. To je šlo tako daleč, da so tisto leto, ko sem se poročil, to veliko tekmovanje prestavili za en teden, s tradicionalnega datuma v začetku januarja na sredino januarja."

Vmes je bil tudi košarkarski sodnik v Škofji Loki, kasneje pa ga je zastupil motošport. To strast je prinesel ob preselitvi tudi v Velenje in bil med pobudniki organiziranja cestnohitrostnih dirk, nato pa še motokrosa. Ob koncu 70. let se je - najbolj zaradi svojih dveh hčera - pridružil Kotalkarsko drsalnemu klubu in to dejavnost v Velenju znova obudil, ko je po zelo uspešnem obdobju nekoliko zastala. Uvedel je tekmovanje za rudarsko svetilko ob rudarskem prazniku.

Še iz mladih let ga je spremljala atletika in bil je tudi atletski sodnik. Na uspešno delo v vseh teh

dejavnostih ga spominjajo plakete, spominske značke, priznanja, diplome, pokali posameznih društev in Zveze telesno kulturnih organizacij Slovenije. Od vseh teh športov, pravi, bo ostal aktiven le še v Smučarskem klubu Velenje, kjer se bo bolj posvetil meritvam in prikazu podatkov.

Torej, upokojitev, smučarija, kaj pa še, mar bo izpregel? Širok nasmeh in zamah z roko, češ 'ne bojte se!' "Zdaj se bom angažiral v našem zaselku za gradom: prevzel sem organizacijo asfaltiranja dovozne ceste do moje in še treh hiš, več časa bom nasploh posvetil ureditvi hiše in družini. To sem dosedaj zanemarjal, priznam. V službi nisem nikoli gledal na 8-urni delavnik, zato pa mi je za dom ostajalo bolj malo časa. Pa vendar sem hišo zgradil sam. Vsaka opeka je šla trikrat skozi moje roke, mešal sem malto, v hiši sem naredil tla, vrata, pohištvo. Priznati pa moram, da se pozna, da takrat, ko smo jo zidali in urejevali, to je bilo v letih 1984/85, nismo bili ravno pri denarju in tudi materiali so bili slabši. Zato je zdaj marsikaj že potrebno popravila."

Naj se vrnem na začetek. Ciril nama je ob začetku pogovora skuhal kavo. Spretno se je vrtel po kuhinji, zato sem ga morala vprašati, če tudi sicer kaj skuha. Zasmel se je: "Ne, to pa ne. Žena ne verjame, da sem v mladih letih, ko je bila mama v službi, jaz pa sem bil doma, moral kuhati. Sedaj pa pri treh ženskah v hiši ne kuham. Do tega nimam veselja. Celu, ko pečemo zunaj, kar naj bi bilo moško delo, se pustim streči."

Prav ima. Pa saj ga hčeri in žena strežejo menda samo pri tem. Pri hiši se loti marsikaterega dela in veliko stvari zna narediti sam. Zato mu dolgčas še dolgo ne bo. Dopoldne mu družbo dela trinajstletna psica Hera, dan pa mu ob številnih opravih hitro mine. Pravzaprav mu je vsak dan zaradi silne energije, ki jo ima v sebi, še vedno prekratek.

Diana Janežič

"Tudi avtomatsko odpiranje in zapiranje zračilnih vrat je moje delo. Mnogi so se mi smejali, ko sem na ekskurziji v rudarskem muzeju v Bochumu videl neka vrata in jih prenesel k nam. Ta muzejska vrata na trikotnik so še v jami na koti 225 blizu izstopnega jaška Pesje. Seveda smo zračilna vrata z leti posodobili. Pri tem je zelo veliko pripomogel z idejami in realizacijo Marjan Hace.

Ja, tako je bilo: marsikje sem bil pobudnik, pri veliko pomembnih stvareh sem sodeloval s svojim znanjem, delom. Na to, kar puščam za seboj, sem ponosen."

Z atletskimi sodelavci na velenjskem stadionu - drugi z desne

Ciril - v sredini s kravato - kot trener članske košarkarske ekipe KK Kroj Škofja Loka

S kolegi sodniškega zbora SK Transturist iz Škofje Loke na Voglu v pionirskih časih - drugi z leve

TRC Jezero

Vabljeni h gibanju!

V Turistično rekreacijskem centru Jezero so pripravili bogat program prireditev, ki se bodo odvijale v centru do konca leta. Objavljamo ga v tej številki Rudarja, nekatere prireditve in druge novosti, ki jih letos še pripravljajo v centru, pa nam je povedal vodja TRC Jezero Martin Štajner. Najprej je predstavil program prireditev!

Martin Štajner

Štajner: "Toplejše vreme privablja na terene našega centra vsak dan veliko ljudi, ki prihajajo individualno ali k organiziranim oblikam rekreacije in zato so naše naprave, igrišča, objekti polno zasedeni. Da bodo ljudje hodili še raje in da se bodo za obisk centra odločili tudi tisti, ki morda potrebujejo posebno spodbudo, smo za letos pripravili bogat program prireditev.

Vanj smo letos zapisali rekreativne, množične, športne, tekmovalne in kulturno-zabavne prireditve, namenjene vsem generacijam obeh spolov. Naj omenim nekatere! Lani smo prvič organizirali dan odprtih vrat, in to bomo storili tudi letos. V njegovem okviru bo tudi letos množični olimpijski tek, poleg tega pa bomo v sodelovanju s Športno unijo Slovenije in Slovenskim olimpijskim komitejem pripravili športni vikend.

Tretjič zapored se bodo v TRC Jezero srečali ljubitelji vodenih modelov čolnov na Navigi '97; letos bo to tekmovanje modelov na električni pogon. Pričakujemo okoli 700 udeležencev iz celega sveta in ta prireditev bo gotovo zelo odmevna in zanimiva za gledalce. Letos je častni predsednik prireditve predsednik države Milan Kučan. V začetku avgusta bomo na mednarodnem zletu tabornikov 10 dni gostili več kot 1000 tabornikov.

Med športnimi prireditvami naj omenim, da bo v našem centru letos prvič organiziran odprti teniški turnir za mlade tekmovalke, v okviru praznovanja dneva rudarjev bo na stadionu ob jezeru kakovosten atletski miting, jeseni pa bomo organizirali 10. jubilejni teniški VIP turnir Ballantines."

Rudar: "Ali imate v TRC Jezero v načrtu tudi kakšne posodobitve objektov ali novogradnje?"

Štajner: "Veseli smo, da bomo letos dokončali dve leti star načrt za veliko otroško igrišče. Izbrali smo kakovostna igrala, ki bodo zadovoljila majhne in večje otroke in menim, da bodo na atraktivnih igralih vsi uživali. Igrišče bo dokončano v maju in z vodstvom Vrtca Velenje smo se dogovorili, da bodo vzgojiteljice s svojimi malimi varovanci pripravile program od odprtju igrišča.

Naša želja je, da bi naredili prizidek k Beli dvorani. Mnogi se bodo strinjali z mano, da je Bela dvorana postala premala, posebej fitness studio in pokrita teniška igrišča. V prizidku načrtujemo še eno pokrito teniško igrišče s tribuno, fitness studio pa bi prostorsko povečali za dvakrat, dodali nekaj sodobnih vadbenih aparatov, s prizidkom pa bi pridobili tudi večjo dvorano za aerobno vadbo, savno, masažo, bazen za ohlajevanje. Ta investicija je zelo potrebna in je bodo naši zvesti obiskovalci gotovo zelo veseli.

Sedaj pripravljamo projekte, dokumentacijo in če bo dovolj zanimanja za te projekte pokazala tudi mestna občina Velenje, potem naj bi z gradnjo začeli kmalu.

V prostorskem načrtovanju Velenja je TRC Jezero predviden kot osrednji rekreacijski center Šaleške doline in zato so načrti za njegovo širitev še večji. V srednje- in dolgoročnem načrtu je tako tudi izgradnja letnega bazena in bungalovov. S pridobitvijo nočitvenih zmogljivosti bi ponudbo centra zaokrožili in tako pridobili možnosti za organizacijo večjih rekreativnih in vrhunskih športnih prireditev. Sedanji objekti - predvsem mestni stadion - nam to v veliki meri že omogočajo."

Diana Janežič

POHOD

6. POHOD BOSIH NA GORO OLJKO
BO V SOBOTO, 14. JUNIJA, OB 8. URI
IZPRED GOSTIŠČA "HARTL" V PESJU.

POHOD BO LE V ENO SMER -
IN BO TRAJAL Približno 2 uri.

V PRIMERU SLABEGA VREMENA
BO POHOD V NEDELJO 15. JUNIJA, OB 8. URI.
PRIDITE, VESELO BO, TUDI OB HARMONIKI.

INFORMACIJE DOBITE PRI ANTONIJI ŠTILJI, NEKADANJA 11, ALI PRI GOSPODI TEL. 055-339

BOSIH

Koledar prireditev '97

JUNIJ

- 2. do 13.6. - občinska teniška liga
- 2. do 26.6. - teniška liga Gorenje
- 2. do 30.6. - teniška šola, tečaji
- 3.6. - finale atletskega prvenstva za srednje šole
- 5.6. - finale atletskega prvenstva za osnovne šole
- 7.6. - teniški turnir posp. mreže malega gospodarstva Slovenije
- 7. in 8.6. - srečanje motociklistov Slovenije
- 9. do 15.6. - teniški turnir Ladies Futures 10.000 \$
- 9. do 27.6. - kampiranje otrok Vrtca Velenje
- 14.6. - srečanje komunalnih delavcev Slovenije
- 16.6. do 30.8. - občinska liga v odbojki na mivki
- 28.6. do 2.8. - nogometni tabor NZS '97
- 20. do 22.6. - državno prvenstvo FSR - V in H
- 21.6. - dan odprtih vrat TRC Jezero: triatlon za pokal TRC Jezero, olimpijski tek, srečanje ZUTS
- 22.6. - teniški memorial Alojza Gluka
- 23. do 29.6. - društvo za podvodno dejavnost Jezero - počitniški tabor
- 25. do 29.6. - teniški pokal Velenja 10-12 let
- 28.6. - srečanje gasilskih enot premogovnikov in energetikov Slovenije
- 28.6. - festival športa - Športna unija
- 28.6. - teniški turnir ŠTK Velenje
- 28.6. - turnir v odbojki na mivki za pokal TRC Jezero
- 29.6. - društvo za podvodno dejavnost Jezero - organizirano potapljanje
- 30.6. do 3.7. - teniški turnir OP 18 let fantje, dekleta

JULIJ

- 5.7. do 4.8. - turnir trojk v košarki za pokal TRC Jezero
- 5.7. - mednarodni atletskega miting
- 7.7. do 13.7. - svetovno prvenstvo Naviga '97

AVGUST

- 1. do 10.8. - mednarodni taborniški zlet Velenje '97
- 1.8. do 27.9. - teniški turnir Piramida
- 2.8. - noč ob jezeru
- 22.8. - finale atletskega prvenstva Slovenije, člani in članice
- 23.8. - teniški turnir VIP Ballantines
- 30.8. - klubski turnir ŠTK Velenje
- 30.8. - prvenstvo Slovenije v odbojki na mivki

Pokal Alpe Adria

Člani težkoatletskega kluba Rudar Velenje bodo letos gostitelji pomembnega mednarodnega tekmovanja v dviganju uteži. To bo pokal Alpe Adria, ki ima svoje začetke sredi šestdesetih let, v njem pa sodelujejo klubi iz Furlanije - Julijske Krajine, Koroške, pokrajine Veneto, avstrijske Štajerske, Železne Zupanije, Hrvaške in Slovenije.

Pokroviteljstvo nad tekmovanjem sta prevzela Mestna občina Velenje in Premogovnik Velenje, zato je tekmovanje tudi uvrščeno med prireditve ob letošnjem 3. juliju, dnevu rudarjev. Odvijalo se bo 7. junija v Rdeči dvorani. Častni predsednik organizacijskega odbora je župan Srečko Meh, častni podpredsednik pa tehnični direktor Premogovnika mag. Marjan Kolenc.

Pokal Alpe Adria je uveljavljeno mednarodno tekmovanje v dviganju uteži, v panogi, ki pridobiva popularnost. Zadnja leta v njej uspešno nastopajo tudi dekleta, tudi slovenska, zato bo letošnje tekmovanje še bolj zanimivo in privlačno.

Dobro je vedeti,

da vsaka zvita vrv ni maskirana kača!

Bolečina v prsih

Ljudje dajemo bolečini v prsih pogosto večji pomen kot drugim bolezenskim znakom. Navadno iščemo pomoč pri zdravniku šele takrat, ko jo začutimo, čeprav smo pred njo imeli že druge znake, ki pa jim nismo posvečali pozornosti, ali pa smo jih celo spregledali. Bolečino najpogosteje pripisujemo srčnemu obolenju.

Ostaja resnica, da je le približno 30% bolečin v prsih zaradi koronarne srčne bolezni, o kateri smo lahko brali v zadnjih dveh številkah Rudarja, kar v 60% pa so vzroki v okvari hrbtenice in posledičnem pritisku na živčne korenine ter psihičnih dejavnikih.

V osnovi lahko ločimo hudo bolečino, ki je nastopila nenadno, brez pravega vzroka in traja dalj časa, ter bolečino, ki se pojavlja občasno, ne vpliva na našo delovno sposobnost, med obdobji napadov pa je smo povsem zdravi oziroma brez težav.

Vzrok za bolečino je lahko:

- prizadetost tkiv vratu ali stene prsnega koša: koža, mišice, kosti in hrustanec, hrbtni mozeg, krvne žile, dojke;
- prizadetost srca: koronarna bolezen, vnetje srčne mišice, vnetje osrčnika, obolenje zaklopk;
- prizadetosti drugih organov v prsni votlini: aorta, pljučna arterija, bronhiji, pljuča, rebra, mrena, medpljučni prostor, požiralnik, trebušna prepona;
- prizadetosti organov pod prepono: trebušna pečica, želodec, trebušna slinavka, jetra in žolčne poti, vranica, ledvice in tkiva ob njih, široko črevo;
- nevrotična bolečina in bolečine neznanega izvora.

Pomisliti moramo na to, da je lahko bolečina v prsih zgodnji znak pljučnega raka. Pravočasna ugotovitev te tako resne bolezni je odvisna od tega ali se bomo ob pojavu bolečine tudi pravočasno odločili za obisk pri zdravniku.

Kadar bolečina izvira iz kože ali povrhnjih struktur, jo lahko dovolj točno lokaliziramo.

Bolečina iz globlje ležečih organov je navadno razširjena, ni je moč lokalizirati, pogosto pa seva v drug predel in nas lahko zavede, da je vzrok težav zunaj prsnega koša.

Pomembno je, da zdravniku podrobno opišemo značaj in trajanje bolečine, okoliščine, v katerih se pojavlja, kaj vpliva nanjo in kam morebiti izžareva.

Pri lokalizaciji mesta bolezenskega dogajanja je pomemben tudi tip bolečine. Pri procesih na kosteh je topa, včasih kljuva-

joča, pogosto je močnejša zvečer. Pri procesih na hrbtnem mozgu in živčnih koreninah je navadno ostra ter segmentno razporejena.

Bolečina v steni prsnega koša je lahko posledica naprežanja mišic pri telesnih naporih, ki jih nismo vajeni. Pojavlja se na stikih hrustanca s kostjo, hrustanca in prsnice ter v mišicah prsnega koša. Bolečino lahko sprožimo z globokim dihanjem, obračanjem trupa, pripogibanjem, gibi rok in ramen. Pogosto se lahko javlja občutek zbadanja ali pa nas preseneti jutranja okorelost.

Tudi čustvene motnje lahko spremlja bolečina ali neprijeten občutek v steni prsnega koša. Občutimo lahko le neprijeten pritisk ali zbadanje v predelu prsnice.

Bolečina v prsih lahko spremlja številna obolenja opornih tkiv vratu in stene prsnega koša. Izbočena medvretenčna ploščica lahko draži živčno korenino, ki prevaja gibalne ali čutne informacije, zato je tudi bolečina različna. Skupne pa so ji naslednje značilnosti:

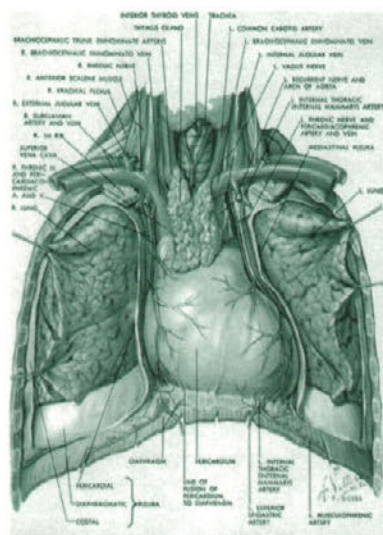
1. pojavlja se v zvezi z določenimi gibi,
2. poslabša se pri kihanju, globokem dihanju ali napanjanju pri odvajanju blata,
3. pojavlja se po nekaj urah mirovanja in nas zbujajo iz spanja,
4. izzovemo jo s pritiskom na vretenca.

Vratno rebro ali deformacija spodnjega vratnega vretenca povzročata bolečine, ki se selijo vzdolž živcev po rokah, lahko pa tudi v predel rame in vratu. Povečajo se ob vrtenju glave. Zaradi stalnega pritiska na žile lahko postopno pride do odmiranja kože, mišic in kosti zgornjih okončin.

Moteče bolečine so lahko tudi posledica pretanega prsnice, ki intenzivno sledi gibanju prsnega koša. Bolečina se javlja v žlički ali pod spodnjim delom prsnice. Spremlja jo slabost, pogosto pa seva v vrat, rame in roke. Po značaju je topa.

Bolečine srčnega izvora so posledica motenega pretoka skozi venčne (koronarne) arterije ter posledične slabše prekrvljenosti srčne mišice. Pomembno vlogo igrajo tudi nekateri razgradni produkti.

S koronarno srčno boleznijo smo se že spoznali, omeniti pa velja funkcionalne

Pomembno je vedeti, da je bolečina le alarm za dogajanje v telesu, močan opozorilni znak, da si moramo prisluhniti, se odločiti za spremembo dela ali življenjskih navad in se morda celo odpraviti na obisk k zdravniku. Samo v 30% je vzrok za bolečino v prsih koronarna srčna bolezen in le v manjšem odstotku se za njo skrivajo tudi hude bolezni, kot so rakaste novotvorbe.

srčno-žilne motnje. Opisali so jih že davnega 1871. Bolečina se javlja v dveh oblikah:

1. kot top pritisk pri srcu, ki traja nekaj ur ali dni in lahko seva podobno kot pri angini pektoris, zlasti v levo roko in

2. kratkotrajna zbadajoča bolečina pri srcu, ki traja le nekaj sekund.

Pogosto so v ospredju težave z dihanjem, javljajo pa se tudi utrujenost, občutek strahu, hitrejši srčni utrip ter obilno odvajanje nenormalno svetlega urina.

Vnetje osrčnika spremlja topa bolečina, občutek pritiska pod prsnico ter pogosto zvečana telesna temperatura. Odvisno od mesta prizadetosti osrčnika se lahko bolečina širi v vrat, proti ramenu ali pa navzdol v predel trebuha. Tipično je, da bolečina pojenjuje pri sedenju in pripogibanju naprej, močno pa se poveča pri ležanju.

Raztrganino stene aorte s posledično razširitvijo žile spremlja nenadna, ostra in difuzna bolečina. Pogosto jo sproži izreden telesni napor, pot širjenja bolečine pa je odvisna od mesta okvare žilne stene. Lahko se pojavijo tudi znaki slabega tesnenja aortne zaklopke ali pa je moten vtok v koronarne arterije. Če se žila pretrga v celoti, nastopi resno ogrožujoče stanje, saj lahko izkrvavimo v prsno votlino. Obolenje se najpogosteje pojavlja pri moških s povišanim krvnim tlakom v obdobju med 40. in 70. letom starosti.

Kadar smo dalj časa vezani na ležanje v postelji, po operativnih posegih ali poškodbah spodnjih okončin, nas lahko preseneti pljučna embolija. Manjši strdki ne povzročajo bolečin, pri obsežnejših pa je ob bolečini prevladujoče predvsem dušenje, pogosto pa v izpljunku opazamo sledove krvi.

Nenadno bolečino v prsnem košu lahko povzroči tudi razpok pljučnih mešičkov s prehodom zraka v prsno votlino.

Dogajanje v požiralniku poleg bolečine spremlja še povečana bolečina pri požiranju, oteženo požiranje ter pogosto povračanje.

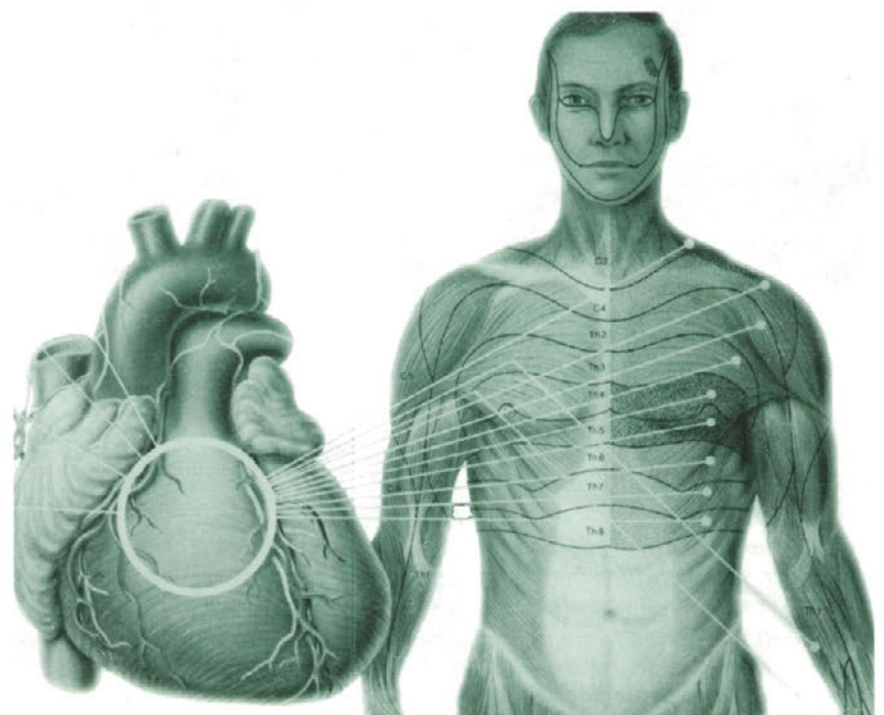
Tudi številna obolenja organov pod trebušno prepono (trebušna slinavka, želodec, žolčnik) lahko zaradi refleksnega

dogajanja sprožajo bolečino v prsnem košu.

Pomembno je vedeti, da je bolečina le alarm za dogajanje v telesu, močan opozorilni znak, da si moramo prisluhniti, se odločiti za spremembo dela ali življenjskih navad in se morda celo odpraviti na obisk k zdravniku. Samo v 30% je vzrok za bolečino v prsih koronarna srčna bolezen in le v manjšem odstotku se za njo skrivajo tudi hude bolezni, kot so rakaste novotvorbe.

Torej le ni vsaka zvita vrv maskirana kača. Hudo narobe je, če prehitro sprožimo alarm in še huje, če maskirano kačo zamenjamo za vrv. Preostane nam le treznost, dobro poznavanje bolezenskih znakov, izostren posluš za dogajanja v telesu ter razgovor z zdravnikom.

Janez Poles,
dr. med. spec. interne med.

Andaluzijska srečanja II

GOST
TURISTIČNA AGENCIJA
 Velenje, Kersnikova 11.
 tel.: (063) 855-283, fax: (063) 855-350

Spoznati in doživeti Andaluzijo v kratkem času je pravzaprav zelo težko. Treba se je vrniti stoletja nazaj do pohodov rimskih legij, mavrske arhitekture, reconquiste in inkvizicije, se spoznati z veliki španskimi "morskimi odkritji", obdobjem kolonializma vključno z vojnamo za kolonialno prevlado in neodvisnost pa s španskimi notranjimi boji, izgubo kolonij, krizo monarhije in državljansko vojno, obdobjem fašistične diktature generala Franca ter z vrnitvijo v čase monarhije s kraljem Juanom Carlosom in na koncu je tu še razglasitev demokratične Španije ter vstop v Evropsko unijo.

Ni nujno, da vam je vse všeč in da si vse vtisnete v spomin. Nemogoče pa je pozabiti srečanja s prijaznimi domačini, njihovim temperamentom in navadami. Španci so nori na **bikoborbo** in Andaluziji najbolj znana arena La Maestranza (Plaza de toros) je v Seville. Za veliko ljudi eno najbolj barbarskih dejanj vedno pritegne množice ljudi. Sedež v areni plačajo glede na lego le-tega: če je bolj izpostavljen soncu, plačajo manj in če je bolj v senci, seveda več. V obredu sodelujejo štiri vrste borcev - toreadorjev.

Picador draži bika z vbadaanjem kopja, bandarillero s sulicami, capeador z barvastim plaščem, na koncu pa zadnji udarec z mečem zada matador. Vse poteka pod nadzorstvom predsedujočega koride (empresaria), ki lahko bikoborbo tudi prekine, če se mu zazdi, da ubijanje bika poteka prepočasi in preokrutno. Ni odveč dodati, da so toreadorji vsi po vrsti zelo lepi fantje, pravi heroji, da nosijo tesno prilagajoča se svilena oblačila in da tudi v prostem času niso veliko sami.

Tu in tam se zgodi, da kdo od teh borcev obleži na pesku v areni. Biki so posebej izbrani in vzgajani za "slavno smrt". Izberejo najbolj divje izmed divjih in lahko si predstavljate, kaj se zgodi, če bik uspe toreadorja nabosti na svoje rogove. Poleg arene so Španci opremili tudi moderno operacijsko dvorano, kjer lahko hitro pomagajo huje ranjenim in jih šele kasneje prepeljejo v bolnišnico. Težko ranjeni biki nimajo te sreče. Ko jih pokončajo, jih prodajo lokalnim mesarjem in gostilničarjem.

La Maestranza poleg arene in operacijske dvorane, staj in hlevov premore tudi muzej, v katerem so predstavljeni vsi najpomembnejši dogodki in ljudje v zgodovini te ustanove. Korenine bikoborb segajo daleč nazaj v rimske čase, v srednjem veku se je z njimi zabavala aristokracija, v 18. stoletju so jih prepovedali in kasneje spet dovolili. Bikoborba je spektakel z natančno določenimi pravili, vendar so se tehnike bojev z biki zelo spreminjale. Nekoč so mlade toreadorje vzgajali s enim samim stavkom: "Premakni se, če ne te bo bik". Potem pa se je nekaterim zazdelo sramotno, da bik podi toreadorje po areni in način boja so spremenili tako, da sedaj toreadorji premikajo bika.

Pravzaprav počnejo to matadorji s pomočjo majhnega, rdečega kosa blaga (mulete, kot ji rečejo Španci), ki ga pomolijo biku pod nos in ga odmaknejo brž, ko se bik zažene vanj. Bliže telesu se vse skupaj dogaja, bolj je zanimivo in mikavno, bolj navdušeno rjovejo množice. Bikoborb ni brez elegancije in toreadorji se je učijo dolga leta, preden uspejo zabosti biku meč med pleča v prvem poskusu. Najbolj neukrotljivi biki imajo v muzeju posebno mesto in Andaluzijci so nanje ponosni skoraj tako kot na svoje najboljše matadorje. Razstavili pa so tudi glavo ene samcate krave, ki so jo ubili iz posebnih razlogov.

Povrgla je namreč bika, ki je ubil dva najbolj priljubljena matadorja. Krava je morala umreti, da se to ne bi ponovilo.

V Andaluziji govorijo o bikoborbah vsi. Tudi tisti, ki jih ne marajo in bogve, kaj bi počeli, če bi jih zares ukinili. Sicer pa bikoborbe prizarjajo še v Franciji, na Portugalskem, v Mehiki in še marsikje v Južni Ameriki.

Druga španska ali natančneje južnošpanska posebnost je **flamenko**, ki ga je moč doživeti v treh oblikah: kot ples, pesem ali kot solo igranje na kitaro. Strastni ritem flamenka pogosto spremlja še ritmično ploskanje z rokami, tleskanje s

Mavrski minaret Giralda v Seville

Pred očmi se vam vrstijo nešteta ljudstva, heroji in poraženci, umetniki in barbari, utrdbe in katedrale, tri največje religije na svetu, umetnine in dragocenosti s celega sveta. Komaj vodiči končajo z eno napeto pripovedjo, že nadaljujejo z drugo, še bolj zanimivo.

Očara vas nenavadna pokrajina, v kateri je daleč največ nasadov oljk, polja so obdelana in rodovitna tam, kjer tečejo reke ali pa so uredili namakalne sisteme.

Vmes pa so kilometri in kilometri pustih skal, ki jih poleti uničuje sonce in pozimi mraz. V Andaluziji se temperature pogosto povzpnejo daleč čez 40 stopinj in včasih padejo tudi pod ničlo.

V majhnih, belih vaseh vam ponudijo paelo (špansko rižoto), čudovito dobre solate in pristno andaluzijsko vino. Ko se poslovite od andaluzijskih ravnin, na katerih se pasejo nepregledne črede bikov in konj, so na vrsti mesta: Sevilla, Cordoba, Granada, Malaga, Murcia, Almeira.

V Granadi je bil rojen eden največjih španskih pesnikov vseh časov Federico Garcia Lorca. Dolgo časa je živel v New Yorku, od tam, tudi posebna pesniška zbirka je "Tujec v New Yorku". Ko pa se je sredi državljanske vojne vrnil v domovino, so ga falangisti ubili.

prsti in uporaba kastanjet. Naloga plesalcev ni izraziti vsebino pesmi, gledalcem morajo pričarati razpoloženje v pesmi. In če plešejo cigani, se v njihovem plesu zrcali trpljenje celega ljudstva, Andaluzijke in Andaluzijci pa ga odplešejo bolj kot način življenja. Vsi pa so pri plesu izjemno elegantni in dramatičnost plesa poudarjajo tudi z mimiko obraza. Večino turistov težko doume, da tu ne gre samo za dobro plačano obrt, temveč za izražanje samega sebe, svojih občutkov in razpoloženja. Šole flamenka so po vsem svetu, dobri in uspešni učenci pa so tisti, ki imajo v sebi "andaluzijsko dušo" in flamenko "v krvi".

Spoznati Andaluzijo je nemogoče, ne da bi namenili posebno pozornost **Mavrom** in vplivu njihove kulture. Skoraj 800 let so vztrajali na Iberijskem polotoku, najdlje seveda v Andaluziji. Da se jim je ta pokrajina tako priljubila, ni težko razumeti. Kdor je vajen afriških puščav, bo zadovoljen tudi s tako omejeno količino vode, kot je v Andaluziji. Mavri so v tistih časih, ko so se vladarji na evropskih dvorih večinoma ukvarjali z lovom, ženskami, hrano in pijačo, obvladali znanost, kulturo in umetnost. Imeli so zelo dobro univerzo, zgradili so namakalne sisteme in se šli napredno poljedelstvo.

V evropski prostor so vnesli popolnoma drugo kulturo in tudi zaradi njihovega vpliva se je Evropa kasneje, ko se je v obdobju renesanse "zbudila", hitreje razvijala. Še danes so ostanki mavrske kulture podoba preteklosti moči in sijaja. Alhambra (Kalat al-hamra - rdeči grad) leži v Granadi in za svojimi rdečimi zidovi ponuja obiskovalcem srečanje s popolnostjo arhitekture in umetnosti. Težko je reči, kaj obiskovalce najbolj prevzame. V osrednji palači (Palacio arabe) si ogledajo dvorano odposlancev, mirtovo in levje dvorišče. Neverjeten vtis napravi slog notranje opreme s stropi in kapniki ter stenami, na katerih so posejani arabski napis. Alah je vsemogočen, Alah je zmagovit.

Eden izmed napisov pa pravi: "Alah me je zasul s tolikšnim obiljem lepote, da so celo zvezde na nebu ostale na svoji poti kakor okovane in se ozirajo name." S tem se je bahal eden izmed graditeljev te palače. Jasno je, da so Mavri želeli slutiti, čutiti in okušati vodo. Povsod je neizmerno veliko vodometov, vodnjakov in bazenov, ki pa jih niso uporabljali za kopanje. Zato so imeli posebno veliko podzemeljsko kopalnico.

V tistih časih, ko so evropski vladarji na svojih bradah "kazali" jedilnik za mesec dni nazaj, so se Mavri kopali dvakrat tedensko. Mogočno je tudi obzidje Alcazabe, utrdbe, v kateri je prebivala kraljeva vojska, Palacio del Generalife pa je bila poletna rezidenca mavrskih kraljev. Tu so čudovito lepi rajski vrtovi in parki. Tudi tu je vode v izobilju in še dandanes delujejo mavrski vodni sistemi, ki so jih speljali iz bližnje Sierra Nevada.

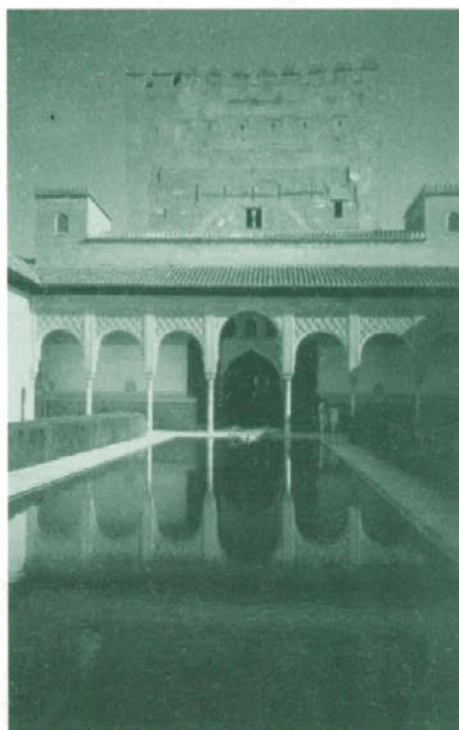
Mavrske pravljice iz tisoč in ene noči je bilo konec, ko sta se v Španiji združila kastilski kralj Ferdinand in aragonska kraljica Izabela. Mavre so pregnali daleč nazaj v Afriko, toda za njimi so ostali nepozabni spomeniki kulture in umetnosti v Cordobi, Sevilli in drugih andaluzijskih mestih ter vaseh.

V Granado je takoj po njihovem odhodu prišel pustolovec Krištof Kolumb, pokleknil k nogam kraljice Izabele in izprosil zadosti denarja, da se je odpravil na morskot pot v Indijo. Odkril pa je seveda nekaj povsem drugega, čeprav tega še dolgo ni vedel.

Kakor tudi ne vedo množice turistov, ki cele dneve poležujejo na Costi del sol, da bi lahko žrtvovali en sam dan in se zapeljali v notranjost Andaluzije. Malce več bi vedeli o deželi, v katero so prišli na dopust in spoznali kaj več od hotelske sobe in peščenih obal Sredozemskega morja.

Peter Pušnik

Mirtovo dvorišče v palači Alhambra v Granadi

MAJHNA BALADA O TREH REKAH

Gvadalkvir se vije med oljkami, oranžami. A granadski reki dve s snežnih gor med žito speta.

Oj ljubezen, ki je bila in prešla! Nosi veliki Gvadalkvir brado iz granatovcev, a granadski reki dve, ena kri in druga solze.

Oj ljubezen, ki jo veter je razvel!

V Sevilli se odpira pot za lahne jadrnice. Križem po vodah granadskih jadraro edino vzdih.

Oj ljubezen, ki je bila in prešla!

Gvadalkvir, visoki stolp in veter med oranžami. Dauro in Genil, stolpiči nizki, mrtvi med vodami.

Oj ljubezen, ki jo veter je razvel!

Kdo trdi, da voda nosi blazne in vročične krike!

Oj ljubezen, ki je bila in prešla!

Nosi cvetje pomaranč in oljke v tvoje morje, Andaluzija.

Oj ljubezen, ki jo veter je razvel!

Arena v Sevilli, La Maestranza

**AGENCIJA MANAGER VAM PREDSTAVLJA SVOJO
PONUDBO IN VAS VABI, DA JO OBIŠČETE
v nakupovalnem centru Spar!**

Aktivni oddih v Šmarjeških Toplicah!

27.7. - 2.8.: namestitev v hotelu Krka s polnim penzionom, uporaba teniških igrišč in drugih športnih objektov.

Cena: 499 DEM (otroci do 15. leta starosti 354 DEM, do 7. leta 254 DEM);

Program za upokojeence in za vse, ki imajo zdravstvene težave!

24.8. - 31.8., Šmarješke Toplice, poleg zgoraj navedene ponudbe vključuje cena še zdravniški pregled, 10 individualnih terapij, skupinske terapije, izlete in zabavo.

Cena: 540 DEM (otroci do 15. leta starosti 386 DEM, do 7. leta 277 DEM);

Letujte z nami na Jadranu in po svetu!

Ankaran, Adria Convent, 7 polpenzionov 364 DEM;

Umag, najem apartmaja Samoa 1/3, 550 DEM za 7 dni;

Umag, depandanse hotela Istra, 7 polpenzionov 306 DEM;

Poreč, najem apartmaja Citadela 1/3, 685 DEM za 7 dni;

Selce, hotel Varaždin, 7 polpenzionov 390 DEM;

Krk, Njivice, hotel Beli Kamnik, 7 polpenzionov 355 DEM;

Mali Lošinj, hotel Vespera, 7 polpenzionov 487 DEM;

Rab, naselje San Marino - Sahara, 7 polpenzionov 305 DEM;

Brač, Bol, paviljoni hotela Elaphusa, 7 polpenzionov 458 DEM;

Hvar, hotel Pharos, 7 polpenzionov 335 DEM;

Korčula, najem apartmaja Bon Repos 1/4, 654 DEM za 7 dni.

Za letovanja v Južno Dalmacijo so organizirani letalski prevozi z letališč Brnik in Maribor na letališča v Splitu, Dubrovniku in na Brzirani tuaču. Od letališč do hotelov je organiziran avtobusni prevoz.

Z ugodnimi plačilnimi pogoji (30% + 5 obrokov) vas vabimo tudi na letovanja v **Grčijo, Španijo, na Portugalsko in Malto**. Opozarjamo na programe, kjer en otrok v spremstvu dveh odraslih letuje povsem zastonj! Še posebej priporočamo lanskoletni hit - **letovanje v Turčiji**.

Plačilni pogoji ugodni - plačilo na 6 obrokov!

Vabi vas Turistična agencija Manager!

Vsi, ki boste v bistroju Manager popili pijačo v vrednosti, večji od 200 SJJ, boste s predložitvijo računa v McDonaldu dobili brezplačen vanilijev sladoled!

Oddelak 95 ...
Celje - skladišče

D-Per
65/1997

5000004547,4

COBISS

